Sini-Tuuli Hautalahti
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan
ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus
Opinnäytetyö, 2022

KUUROSOKEALLE TULKKAUS KEILAILUSSA

Tulkkausmateriaalin kehittäminen yhteistyössä Suomen Kuurosokeat ry:n kanssa

TIIVISTELMÄ

Sini-Tuuli Hautalahti
Kuurosokealle tulkkaus keilailussa
56 sivua ja 2 Liite
Kevät, 2022
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus

Urheilu ja liikkuminen on jokaisen meidän oikeus. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää materiaali kuurosokealle tulkkauksesta keilailussa. Havaitsin tarpeen kuurosokeiden keilaajien palautteen perusteella ja lähdin sitä kehittämään. Halusin luoda jotain merkityksellistä ja päästä kehittämään eteenpäin kuurosokeiden urheilua.

Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Suomen Kuurosokeat ry:n kanssa. Opinnäytetyöni työelämäohjaajana on toiminut Riitta Lahtinen Suomen Kuurosokeat ry:n kommunikaatiopäälikkö.

Seurasin paikan päällä kuurosokeiden keilausta tulkkien ja avustajien kanssa, sekä loin haastatelukysymykset, jotka esitin kuurosokeille henkilökohtaisesti. Tämän informaation pohjalta tuotin videon kuurosokealle tulkkauksesta keilailussa, jonka tiedot löytyvät liitteistä.

Lopullinen video on tuotettu yhteistyössä Suomen Kuurosokeat ry:n kanssa, sekä tilanteisiin on saatu mukaan kuurosokeita keilaajia, joiden kanssa aidot tulkkaustilanteet on toteutettu. Näin on varmistettu tulkkausten laadun oikeellisuus.

Kuurosokeus on monialaista ja vaatii tulkilta ammattitaitoa tulkata erilaisten harrastusten parissa. Kuurosokealtakin vaaditaan rohkeutta harrastaa ja kilpailla keilailussa vaikka näkö ja kuulo on heikentynyt. Uskon työni rohkaisevan uusia tulkkeja keilailun pariin ja toivon sen rohkaisevan myös uusia kuurosokeita innostumaan uudesta lajista.

Asiasanat: tulkki, tulkkaus, viittomakieli, kuurosokea, keilailu

ABSTRACT

Sini-Tuuli Hautalahti
Interpretation for the deafblind in the bowling
56 Pages and 2 appendices
Spring 2022
Diaconia University of Applied Sciences
Programme in Sign Language and Interpreting
Interpreter

Sport and mobility are the right of each and every one of us. The aim of the thesis was to develop the material for interpreters from deafblind interpreting in bowling. I spotted the tar pee based on feedback from deafblind bowlers and went to develop it. I wanted to create something meaningful and get to develop the sport of the deafblind.

The thesis has been carried out in cooperation with the Finnish Deafblind association. Riitta Lahtinen, head of communication at the Finnish Association for the Deaf-Blind People, has acted as the working life director of my thesis.

On the spot, I watched the deafblind bowling with interpreters and assistants, and created the interview questions that I put to the deafblind personally. Based on this information, I produced a video for deafblind interpreters in bowling, the details of which can be found in the attachments.

The final video was produced in cooperation with the Finnish DeafBlinds Association, and deafblind bowlers have been included in the situations, with whom genuine interpreting situations have been implemented. This ensures that the quality of the interpretations is correct.

Deafblindness is multidisciplinary and requires the interpreter to be professional in interpreting various hobbies. Even deafblind people need the courage to practice and compete in bowling even though their vision and hearing are impaired. I believe that my work will encourage new interpreters to bowl and I hope it will also encourage new deafblind people to get excited about the new sport.

Keywords: interpreter, interpreting, sign language, deafblind, bowling

VIITTOMAKIELINEN TIIVISTELMÄ

Viittomakielinen tiivistelmä on julkaistu Diakonia-ammattikorkeakoulun Youtube-kanavalla nimellä *2022 Opinnäytetyön viittomakielinen tiivistelmä Hautalahti.*

Tässä myös linkki tiivistelmään:
https://youtu.be/MYtVJ6PuaA0

SISÄLLYS

1 JOHDANTO 7

2 ASIAKKAANA KUUROSOKEA 9
2.1 Kuurosokea asiakasryhmänä 10
2.2 Näkövammaisuuden määritelmä 12
2.3 Kuulovamman määritelmä 13
2.4 Sisäkorvaistutteen toiminta 14
2.5 Kuurosokeuden vaikutus kommunikaatioon 14
2.6 Kuurosokean henkilön apuvälineet 16
2.7 Suomen Kuurosokeat ry 16

3 KUUROSOKEA URHEILIJANA 18
3.1 Urheilun määritelmä 18
3.2 Kuurosokea keilaaja 20
3.3 Keilahallin esteettömyys kuurosokean näkökulmasta 21

4 TERMISTÖ JA PERUSTEET KEILAILUSSA 23
4.1 Yleinen termistö keilailussa 23
4.2 Kuurosokeiden käyttämä erityistermistö keilailussa 27

5 KUUROSOKEAN ASIAKKAAN KOMMUNIKAATIO 28
5.1 Puheentoiston vastaanottaminen 28
5.2 Sosiaalishaptinen kommunikaatio 29
5.3 Sosiaaliset pikaviestit osana kommunikaatiota 30
5.4 Kommunikaatio taktiilisti viittomakielellä 31
5.5 Taktiilitulkkaus keilailussa 32
5.6 Kuvailu osana tulkkausta keilailussa 32
5.7 Tulkkauksen viive keilailussa 33

6 KUUROSOKEAN ASIAKKAAN TULKKAUSPALVELU 34
6.1 Kuurosokean henkilön tulkkauspalvelu 34
6.2 Tulkin valmistautuminen tulkkaukseen 35
6.3 Tulkkausta tukevat materiaalit 35

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS 37
7.1 Yhteistyö Suomen Kuurosokeat ry:n kanssa 37
7.2 Haastattelu ja havannointi 37
7.2.1 Kuulon asteen vaikutus keilailuun.....38
7.2.2 Näön laajuus ja aste keilailussa.....39
7.2.3 Tulkkausmenetelmät keilailussa 40
7.2.4 Tyytyväisyys tulkkauksen laatuun keilailussa 42
7.2.5 Tulkkauksesta parempaa asiakkaan näkökulmasta keilailussa 43

8 HAASTATTELUN YHTEENVETO 44
8.1 Videon suunnitelma ja käsikirjoitus 44
8.2 Videon toteutus ja julkaisu 46

9 OPINNÄYTETYÖN AINEISTO JA ANALYYSIT 48
9.1 Tulkkausratkaisujen havannointi 48
9.2 Havannoinnin yhteenveto.....48

10 POHDINTA 50

11 LÄHTEET.....52

LIITTEET 54
LIITE 1 Haastattelukysymyspohja.....54
LIITE 2 Tuotos video: Tulkkausratkaisut keilailussa.....57

1 JOHDANTO

Urheilu ja hyvinvointi on kaikkien meidän oikeus. Päädyin opinnäytetyön aiheeseeni kuurosokealle tulkkaus keilailussa, sillä urheilu on aina ollut hyvin tärkeää minulle. Olen syntynyt viittomakieliseen perheeseen, jossa olen käyttänyt äidinkielenäni suomenkieltä sekä suomalaista viittomakieltä. Opin hyvin läheltä katsoen, että kuurous ja sokeus ei ole este, vaikka se voikin hyvin paljon rajoittaa arkea. Valitsin aiheekseni kuurosokeille tulkkauksen keilailussa, sillä kuurosokealle tulkkauksesta urheilulajeissa on hyvin vähän materiaalia ja koen tämänkaltaiselle työlle olevan kysyntää. Lisäksi olen käytännössä huomannut, että on tarvetta materiaalille kuurosokealle tulkkauksesta keilailussa. Työni tärkeimpänä lähteenä on henkilökohtaisesti tekemäni haastattelu kuurosokeille keilaajille.

Kävin läpi aiemmat opinnäytetyöt aiheeni tiimoilta sekä kuuroille, että kuurosokeille tulkkauksesta. Aiempia opinnäytetöitä urheilulajien tulkkauksesta viittomakielelle löytyi muutamia. Keilailun kääntämisestä viittomakielelle löytyi yksi aiempi opinnäytetyö, jonka on toteuttanut Ala-Nikkola Ville ja Bisi Petra 2014, ”Tuliko Missi vai saitko taskuun -Keilailuviittomiston keruutyö”. Hyödynnän aiemman opinnäytetyön tietoa, sekä kerättyä viittomistoa mahdollisuuksien mukaan omassa opinnäytetyössäni. Lisäksi löytyi muutamia opinnäytetöitä muiden urheilulajien tulkkauksesta taktiilisti viittoen sekä haptiisein kuurosokealle. Materiaalille keilailussa tulkkaamisesta kuurosokealle on tarvetta, sekä tulkkien että kuurosokeiden asiakkaiden näkökulmasta.

Kuurosokeuden määritelmä on laaja, sillä näön ja kuulon aste voi olla hyvin vaihtelevaa kuurosokeiden välillä, joten tämän vuoksi tulkkaus jokaisen kuurosokean kohdalla on yksilöllistä. Tulkkaus vaatii jokaisen asiakkaan yksilöllisten tulkkauskeinojen tuntemusta. Materiaalini tulee olemaan tarpeellinen uusille tulkeille keilailun parissa ja kuurosokeille, jotka ovat kiinnostuneita keilailusta. Kuurosokeat henkilöt eivät välttämättä ole ennen uskaltautuneet lajin pariin, sillä pallon heittäminen heikentyneen näön varassa voi olla pelottava ajatus. Toivon siis materiaalini madaltavan myös kynnystä aloittaa uusi harrastus.

Opinnäytetyöni työelämä-ohjaajana toimii kommunikaatiopäälikkö Riitta Lahtinen Suomen Kuurosokeat ry:stä. Tulen tuottamaan videomateriaalin kuurosokeille tulkkauksesta keilailussa, jonka tärkeimpänä tietoperustana tulevat olemaan kuurosokeat keilaajat itse.

2 ASIAKKAANA KUUROSOKEA

Kuurosokeus on kaksoisaistivamma, joka vaikuttaa kokonaisvaltaisesti henkilön elämänhallintaan ja selviytymiseen arjessa. Näkö- ja kuulovamma voivat olla pysyviä sekä eteneviä. Kuurosokeus tulisikin siksi määritellä aina toiminnallisuuden kautta. Se vaatii sopeutumista ja erityisesti tilanteen muuttuessa se kuluttaa voimavaroja. Moni syy voi johtaa kuurosokeuteen. Yleisimmin kuurosokeutta aiheuttavia sairauksia ovat Usherin oireyhtymä ja Charge-oireyhtymä. Kuulon- ja näkövamman yhteisvaikutuksen ymmärtäminen tekee sairauden diagnosoinnista haastavampaa. Terveydenhuollossa ei ole kuurosokeuden erityisalaa, vaan sairauden tunnistamiseen tulee kuulo- ja näkökeskuksen tehdä moniammatillista yhteistyötä. On tärkeää yksilön sekä yhteiskunnan kannalta, että kuurosokeus tunnistetaan viipymättä. (Suomen Kuurosokeat ry.)

2.1 Kuurosokea asiakasryhmänä

Kuurosokeiden ryhmästä on käytössä kaksi termiä: kuurosokeat ja kuulonäkövammaiset. Ne tarkoittavat samaa, molemmissa on kyse kuulon sekä näön heikentymisestä yhtäaikaisesti. Tilanteen mukaan valitaan kuvaavampi termi. Kuurosokeus on hyvin vaihteleva ryhmä sekä harvinainen. Kuurosokeus vaihtelee vamman laadun, etenemisen ja vammautumisiän mukaan. Kuurosokeus jaetaan seuraaviin ryhmiin: syntymästä tai varhaislapsuudesta kuurosokeat sekä kuurosokeutuneet. Kuurosokeutuneet jaetaan kolmeen seuraavaan ryhmään: Aikuisiällä kuurosokeutuneet, syntymästään tai varhaislapsuudestaan kuurot, joilla näkö heikkenee vasta myöhemmällä iällä ja syntymästään tai varhaislapsuudestaan sokeat, joilla kuulo heikkenee vasta myöhemmällä iällä. (Suomen Kuurosokeat ry.)

Synnynnäiseen kuurosokeuteen on useita syitä. Mahdollinen sairaus voi aiheuttaa kuurosokeuden, kuten Rubeola, Charge, kromosomipoikkeama tai esim.keskosuus. Yleisin kuurosokeuden aiheuttaja on Usherin oireyhtymä. Kuurosokeus voi liittyä myös muihin diagnooseihin, jolloin oireisiin kuuluu kuurosokeutuminen. Synnynnäinen kuurosokeus on toiminnanvajavuus, joka on olemassa syntymästä saakka tai se saadaan ennen kielellisen kommunikoinnin kehittymistä. Kuurosokeutumisesta puhutaan, kun kuulonäkövamman aiheuttama toiminnan vajavuus on saatu kielellisen kommunikoinnin kehittymisen jälkeen. (Suomen Kuurosokeat ry.)

Usherin oireyhtymää sairastava kuuroutuu jo usein vahaislapsuudessa tai syntyy kuurona ja heillä näkö heikkenee vasta myöhemmin. Lapsi voi syntyä näkövammaisena ja kuulla lapsena normaalisti, kuulo alkaa eri syistä heikentyä ajan kuluessa. Kuulon heikentymisen syynä voi olla kuulovamman ilmaantuminen syystä tai toisesta, tapaturmat, onnettomuudet tai infektiotaudit. Aikuisiällä kuurosokeutumisen syynä on tavallisesti ikääntyminen ja sen tuoma näön ja kuulon heikentyminen. Syynä aikuisiällä voi olla tapaturmat ja harvinaiset oireyhtymät. (Suomen Kuurosokeat ry.)

Usherin oireyhtymässä yhdistyvät sisäkorvaperäinen, tavallisesti synnynnäinen kuurous sekä verkkokalvon pigmenttisurkastuma ja etenevä sokeutuminen. Oireyhtymää esiintyy arviolta 1/30 000. Usherin oireyhtymä on yleisin synnynnäisen kuurosokeuden syy. Oireyhtymästä on määritelty kolme kliinistä tyyppiä. Tyypin 1 Usherin oireyhtymää esiintyy n.40% tapauksista, siihen liittyy kuulon menetys joka on vaikea-asteista, synnynnäistä ja ei-etenevää. Tyypin 1 Usherin oireyhtymään liittyy myös tasapainoelimen arefleksia eli refleksittömyys, joka johtaa kehittymisen viivästymiseen. Tyypin 2 Usherin oireyhtymää esiintyy n.60% tapauksista ja sille tyypillisintä on kuulonmenetys ennen kielen kehittymistä ja se on asteeltaan kohtalaista tai vaikeaa ja se etenee hitaasti. Tyypin 2 Usherin oireyhtymään ei liity tasapainoelimen häiriöitä. Tyypin 3 Usherin oireyhtymä on harvinainen ja esiintyy vain n.3% tapauksista, mutta on tätä yleisempi suomalaisessa väestössä. Tyypin 3 Usherin oireyhtymässä kuulon menetys on nopeasti etenevää ja se todetaan ennen kymmentä ikävuotta. Puolessa tapauksista siihen liittyy tasapainoelimen häiriöitä. Tyypin 3 Usherin oireyhtymään liittyy Retinis pigmentosa, joka ilmenee aluksi hämäränäön heikentymisenä ja jatkossa näkö asteittain heikkenee johtaen täyteen sokeuteen muutamassa vuosikymmenessä. Retinis pigmentosa todetaan usein kuurouden kehittymisen jälkeen. (Terveyskirjasto.)

Kuurosokeiden ryhmä on pieni, mutta kasvava ryhmä, sillä ikäihmisten määrän kasvaessa myös kuurosokeiden määrä on kasvussa. Tällä hetkellä suomessa on arviolta 1200kuurosokeaa. (Suomen Kuurosokeat ry)

Kuurosokeista on käytössä myös termi kuulonäkövammainen. Haastatellessani kuurosokeita he käyttivät valtaosin itse termiä kuurosokea. Termin käyttö on vahvasti liitoksissa kontekstiin ja riippuu paljon kuulon ja näön heikentymisasteesta. Mitä enemmän näkö ja kuulo olivat heikentyneet sitä herkemmin haastateltava käytti itsestään termiä kuurosokea.

2.2 Näkövammaisuuden määritelmä

Henkilöä jonka näkökyky on heikentynyt huomattavasti ja näkökyvyn heikentyminen haittaa jokapäiväistä elämää, kutsutaan näkövammaiseksi. Näkövammainen ihminen voi olla heikkonäköinen tai sokea. Sokeana pidetään henkilöä, joka ei pysty liikkumaan vieraassa ympäristössä näön turvin. Jos näkö on korjattavissa silmälaseilla normaaliksi tai toisessa silmässä on normaali näkö, niin henkilöä ei määritellä näkövammaiseksi. Silmälääkäri tekee aina virallisen määrityksen näkövammaisuudesta. Määrittely perustuu Maailman terveysjärjestö WHO:n luokitukseen, jossa on huomioitu näkökentän puutteet ja näöntarkkuus. Näkövammaiseksi määritellään henkilö, jonka näöntarkkuus paremmassa silmässä silmälaseilla on heikompi kuin 0.3. Sokean määritelmän henkilö saa, jos paremman silmän näön tarkkuus laseilla korjattuna on alle 0.05 tai paremman silmän näkökentän laajuus on alle 20 astetta. Sokeaksi henkilö määritellään myös jos toiminnallinen näkö on jostain muusta syystä vastaavalla tavalla heikentynyt. Toiminnalisesti sokeaksi henkilö määritellään silloin, kun henkilö on muun muassa menettänyt suuntausnäön vieraassa ympäristössä sekä lukunäön tavanomaisesti, mutta saattaa pystyä lukemaan esimerkiksi erilaisten apuvälineiden, kuten lukutelevision avulla. (Näkövammaisten liitto.)

Heikkonäköiset näkevät kaikki eri tavalla. Henkilö ei näe lukea, mutta pystyy liikkumaan ilman valkoista keppiä. Toinen pystyy jäljellä olevan tarkan näön avulla lukemaan, mutta ei näe ympäristöään. Heikkonäköisyyteen liittyy yleensä hämäräsokeutta ja häikäistymisherkkyyttä. Täysi sokeus on hyvin harvinaista. Sokeat usein näkevät valon tai jopa hahmoja. Valtaosa näkövammaisista ovat ikääntyneitä, sillä monet näkövamman taustalla olevat sairaudet liittyvät ikääntymiseen. Näkövamman voi aiheuttaa myös perinnölliset sairaudet sekä onnettomuudet. Kolmanneksella näkövammaisista on lisäksi muita vammoja muun muassa kuulovammaa, liikuntavammaa tai pitkäaikaissairauksia. (Näkövammaisten liitto)

2.3 Kuulovamman määritelmä

Kuulovammainen yleiskäsitteenä tarkoittaa henkilöä, jolla on jonkin asteinen tai -laatuinen kuulonalentuma, lievä huonokuuloisuus tai täydellinen kuurous. Sosiaalisesti kuulonalenemaa määriteltäessä, henkilöä pidetään huonokuuloisena, kun kuulovamma on osittainen ja henkilö kuulee puhetta ja pystyy kommunikoimaan kuulokojeen avulla, käyttäen tukena huulilta lukua. Valtaosa yleisopetuksen kuulovammaisista sisällytetään tähän ryhmään. Kuuroutuneeksi luokitellaan henkilö, joka on menettänyt kuulonsa kokonaan puheen oppimisen jälkeen, tämä henkilö kommunikoi usein puheella tuettuna erilaisin kommunikointi menetelmin, kuten kirjoitustulkkauksen tai viitotun puheen avulla. Kuulokoje ei riitä selkeyttämään puhetta riittävästi, vaan kuuroutunut tarvitseen puheen ymmärtämiseen erilaisia puhetta tukevia kommunikointimenetelmiä. (Kuuloliitto.)

Kuuro on syntymästään tai varhaislapsuudessaan kuulonsa menettänyt. Kuuro ei saa puheesta selvää kuulokojeenkaan avulla. Kuuron äidinkieli on viittomakieli, jolla hän kommunikoikin pääasiassa. Sisäkorvaistutteen saa Suomessa noin 95% kuurona tai vaikeasti kuulovammaisena syntyneistä lapsista. Normaalikuuloisuuden rajaksi on määritelty 10-20dB:n kuulon taso. Kun kuulo on heikentynyt, niin, että puhekuulon kynnystaso laskee n.30dB, puhutaan sosiaalisen kuulemisen rajasta. Henkilön on tällöin vaikea seurata keskusteluja ja osallistua keskusteluun. Puhekuulon rajana pidetään 60-65dB rajaa, tällöin henkilö kuulee ja ymmärtää puheen noin metrin etäisyydeltä. Kuurouden rajaksi on luokiteltu 85-90dB. (Kuuloliitto.)

Kuurous ja kuulon heikentyminen voi johtua erilaisista kuulovammoista. Kuulovamman voi aiheuttaa korvan, kuulohermon ja keskushermoston erilaiset vauriot. Kouluikäisillä lapsilla esiintyvät kuuloviat ovat yleisimmin johtumis- ja sisäkorvaperäisiä vikoja. Sentraalinen kuulovika on keskushermostossa aivorungolla tai aivokuorella, tämä ei välttämättä näy kuulontutkimuksissa kuulon alenemana, vaan on havaittavissa kuullun ymmärtämisessä. (Kuuloliitto.)

2.4 Sisäkorvaistutteen toiminta

Sisäkorvaistute eli sisäkorvaimplantti on kuuloapuväline, joka asetetaan leikkauksessa. Sisäkorvaistute asetetaan henkilöille, joille vahvinkaan akustinen kuulokoje ei tua riittävää apua kuulemiseen tai puheen erottamiseen. Sisäkorvaistutejärjestelmä koostuu leikkauksessa asetettavista sisäisistä osista sekä ulkoisista osista. Useimmat sisäkorvaistutteiden puheprosessorit, jotka asetetaan korvan taakse, muistuttavat ulkonäöltään kuulokojetta. Ulkonäkö eroaa kuulokojeesta siten, että korvan takana olevan puheprosessorin lisäksi viistossa korvan takana on pieni pyöreä lähetinkela. Lähetinkela välittää ääntä digitaalisessa muodossa leikkauksessa asetettuun vastaanottimeen ihon alle, jossa se pysyy kiinni magneetin avulla. Vastaanottimesta lähtee sisäkorvan simpukkaan kulkeva elektrodiketju, jonka avulla kuulohermoa stimuloidaan sähköisesti. Aivot tulkitsevat kuulohermoa stimuloivan sähkön ääneksi ja näin syntyy ääniaistimus sisäkorvaistutetta käyttävälle henkilölle. (Kuuloliitto.)

2.5 Kuurosokeuden vaikutus kommunikaatioon

Kuurosokean henkilön käyttämiin kommunikaatiomenetelmiin vaikuttavat henkilön kuulon ja näön tilanne, sekä käytössä olevat kielet. Menetelmien valintaan tilannekohtaisesti vaikuttavat myös muiden vuorovaikutustilanteeseen osallistuvien henkilöiden kielelliset tilanteet ja ympäristön fyysiset olosuhteet. Kuurosokeiden ryhmässä käytetään kaikkia puhuttuja ja viitottuja kieliä Suomessa. Kuurosokeiden ryhmässä on myös kaksikielisiä, jotka käyttävät esimerkiksi suomea ja suomalaista viittomakieltä, sekä monikielisiä, jotka käyttävät sujuvasti useita kieliä. Kuurosokeat käyttävät lisäksi kommunikaatiossa erilaisia tuntoaistinvaraisia kielten vastaanottokeinoja, sekä niin sanottuja sosiaalishaptisia menetelmiä. Kuurosokean käyttämät menetelmät voidaan jaotella puhuttuihin ja viitottuihin kieliin, kuuloaistiin perustuviin menetelmiin, näköaistiin perustuviin menetelmiin, tuntoaistiin perustuviin menetelmiin sekä varhaiseen vuorovaikutukseen, joka on tärkeä osa syntymästään tai varhaislapsuudestaan kuurosokean lapsen kasvua ja kehitystä. (Suomen Kuurosokeat ry.)

2.6 Kuurosokean henkilön apuvälineet

Kuurosokea tarvitsee arjessaan monenlaisia apuvälineitä. Mahdollisia apuvälineitä arjessa ovat kuulon apuvälineet: kuulokoje, sisäkorvaistutejärjestelmä ja induktiosilmukka. Näön apuvälineitä ovat valaisimet, suurennnuslasit ja valkoinen keppi. Kuurosokean apuväline voi olla myös opaskoira. Kuurosokean tietoteknisiä apuvälineitä ovat ruudunlukuohjelmat, pistenäytöt, suurennusohjelmat, käyttöjärjestelmien aputoiminnot ja mobiililaitteiden apuohjelmat. (Suomen Kuurosokeat ry.)

Induktiosilmukka toimii kuulokojetta käyttävän lisäapuvälineenä. Induktiosilmukka siirtää äänen silmukassa langattomasti magneettikentän välityksellä suoraan kuulolaitteen puhelinkelaan. Kuuntelu on mahdollista kuulolaitteen T-ohjelmalla. Induktiosilmukka on yhdistettynä äänentoistojärjestelmään. Induktiosilmukka voi olla asennettu julkiseen sisätilaan tai yksityiskotiin. Induktiosilmukkaa voidaan käyttää muun muassa mikrofoniin puhutun äänen siirtämiseen silmukan kautta kuulokojeelle. (Suomen kuulotuki.)

2.7 Suomen Kuurosokeat ry

Suomen Kuurosokeat ry on kuurosokeusalan johtava asiantuntijaorganisaatio. Yhdistys tekee kuurosokeutta tunnetuksi ja edistää asiakkaidensa oikeuksien toteutumista. Yhdistyksen sääntöjen mukaisesti Suomen Kuurosokeat ry on kuurosokeiden ja vaikeasti näkövammaisten henkilöiden oikeusvalvonta-, vertais-, asiantuntija- ja palvelujärjestö. Yhdistyksen tavoite on edistää kuurosokeiden oikeuksien toteutumista ja yhdenvertaisuutta. Yhdistyksen tarkoitus on edistää kuurosokeiden hyvinvointia, omiin asioihinsa vaikuttamista, opiskeluaan, työllistymistään ja vertaistoimintaa. Suomen Kuurosokeat ry:n missio on luoda toimintaa joka vastaa kohderyhmän tarpeita, sekä tukea kuurosokeita hakeutumaan julkisten palveluiden piiriin. Järjestö on mukana tukemassa vertaistoimintaa sekä arvostaa asiakkaidensa asiantuntemusta ja kehittää toimintaa näiden pohjalta.

Yhdistys pyrkii lisäämään kuurosokeuden tunnettuutta ja tunnistettavuutta. Suomen Kuurosokeat ry tarjoaa palveluita kaikille kuurosokeille ja vaikeasti kuulonäkövammaisille. Suomen Kuurosokeat ry:n palveluiden piirissä oli 940 kuurosokeaa vuonna 2019 ja Jäseniä 445 vuonna 2020. (Suomen Kuurosokeat ry.)

3 KUUROSOKEA URHEILIJANA

Liikkuminen ja urheilu on jokaisen meidän oikeus rajoitteista riippumatta. Sokeus ja kuurous ei ole este, se on rajoittava tekijä. Sen ei tarvitse olla rajoittava tekijä. Asiaa pitää pystyä katsomaan laajemmin, mistä tahansa lajista onkin kyse. Mitkä asiat lajissa rajoittavat kuurosokeaa osallistumasta lajiin. Onko enemmän kyse henkilön rajoitteista vai lajin rajoitteista. Kuurous ja sokeus ovat henkilön ominaisuuksia, eikä niitä suurimmassa osassa tapauksista ole mahdollisuus parantaa. Kuurous johon liittyy myös vahva kuurojen kulttuuri, on ominaisuus johon kuuro ei usein edes halua puuttua, sitä ei ole tarve muuttaa vaikka siihen nyky lääketieteessä on mahdollisuus leikkauksella. Kuuroilla on oma kieli ja kulttuurinsa. Osa kuurosokeista ovat myös olleet lapsesta saakka osana kuurojen kulttuuria, sillä ovat syntyneet kuuroina. Kaikki kuurosokeat eivät ole syntyneet kuuroina ja sen vuoksi eivät välttämättä ole myöskään osana kuurojen kulttuuria. Osa kuuroutuneista eli henkilöistä, jotka eivät ole syntyneet kuuroina, mutta ovat myöhemmällä ikää menettäneet kuulonsa, alkavat esimerkiksi aikuisiällä osallistumaan kuurojen järjestämiin tapahtumiin, jolloin heistä vähitellen tulee myös kuurojen kulttuurin jäseniä.

3.1 Urheilun määritelmä

Tarkastelin aihetta lain näkökulmasta. Olen havainnut monille olevan vaikeaa määritellä liikunnan ja urheilun eroa. Moni kuitenkin osaa kertoa ettei ole urheilija, jos liikkuu vain pitääkseen hyvinvoinnistaan huolta. Raja liikunnan ja urheilun välillä voi olla hiukan häilyvä, mutta kuitenkin hyvin selkeä. Käsittelen seuraavassa kappaleessa liikuntalakia ja tarkastelen mitä laki sanoo liikunnasta.

Liikuntalaki määrittelee liikunnan kaikeksi omatoimiseksi ja järjestetyksi liikunta- ja urheilutoiminnaksi. Liikunta on lain määritelmässä kaikkea terveyttä ja hyvinvointia edistävää elämänkulun eri vaiheissa tapahtuvaa kaikkea fyysistä

aktiivisuutta, jonka tavoitteena on terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen. Huippu-urheilu on kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista urheilutoimintaa. (Finlex.)

Liikuntalain tavoitteena on edistää seuraavia asioita:

1) eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa;

2) väestön hyvinvointia ja terveyttä;

3) fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista;

4) lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä;

5) liikunnan kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta;

6) huippu-urheilua;

7) liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita;

8) eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa. (Finlex.)

Liikuntalain tavoitteen toteutumisen lähtökohtana ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön kunnioittaminen ja kestävä kehitys (Finlex). Liikuntalain tavoitteena on edistää läpi ihmisen elämänkaaren ihmisen mahdollisuuksia ja kykyä liikkua. Liikuntalaki on hyvä huomioida myös kuurosokeiden liikuntamuotoja ja urheilua kehitettäessä. Lain mukaisesti eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa tulisi edistää.

Kuurosokean tärkeimpänä apuvälineenä keilailussa toimii tulkki tai avustaja. Avustaja keilailussa on usein kuurosokean oma läheinen tai henkilökohtainen avustaja. Henkilö, joka tuntee kuurosokean toimintatavat keilailun aikana.

Urheilu on vaativaa, se sisältää monta osa-aluetta, jotka tulee ottaa huomioon menestyäkseen urheilijana. Urheilijan optimaalisen kehittymisen saavuttamiseksi tulee harjoittelun, ravinnon ja levon olla kunnossa (Terveurheilija.).

Haastatellessani erästä kuurosokeaa keilaajaa, hän koki keilakilpailuja edeltävällä ravinnolla olevan merkitystä keilailun sujuvuuteen Kuurosokeiden keilaajien tulisi saada tietoa ravitsemuksen merkityksestä urheilijana menestymiseen ja vireystason ylläpitoon. Keilaajalla tulee olla taitoa sekä vireystilan tulee olla kohdillaan, jotta keskittyminen on optimaalista sekä kehon tulee olla kunnossa, jotta lajissa on mahdollisuus menestyä.

3.2 Kuurosokea keilaaja

Opinnäytetyöni haastattelu aineiston mukaan kuurosokeat keilaajat kokivat oleellisesti suoriutumiseen keilailussa vaikuttavan ääniympäristön, kuten taustamelu ja pintojen resonoinnin. Valaistuksella ja kontrastieroilla oli hyvin tärkeä rooli kuurosokean keilailussa. Hohtokeilaus ei ole kuurosokeiden suosiossa, sillä mikäli näköä on jäljellä, niin pimeys ja välkehtivät valot kadottavat viimeisetkin kontrastierot tilasta. Ilmeni myös, että keilahalleissa on eroja ratojen pinnoissa, sekä öljyjen määrissä, joka vaikuttaa osaltaan myös keilaustulokseen. Rata vaihtelut ovatkin asioita, jotka ovat yhteisiä ongelmia kuurosokeilla keilaajilla sekä kuulevilla ja näkevillä keilaajilla ja kuuluvat lajin piirteisiin.

Kuurosokeiden keilailijoiden vetäjä Esko Jäntti (henkilökohtainen tiedoksianto 16.4.2022) puhelun mukaan kuurosokeat kokevat toiminnan myös vertaistueksi. Kuurosokeiden keilailijoiden toiminta on muutakin kuin keilausta. Kerhotoiminnassa jutellaan myös näön ja kuulon heikkenemisestä. Kuurosokeiden keilaleireillä aikataulutetussa toiminnassa usein keskustelun aiheet liittyvät keilailuun. Kuurosokeat antavat toisilleen vinkkejä harjoituskauden aikaisista hyväksi kokemistaan jutuista keilailussa. Kuurosokeiden keilaajien toiminnan alkaessa 2005 toiminnassa oli aluksi mukana vain 2keilailijaa, josta määrä on kasvanut tämän hetkiseen 9keilailijaan. Jäntti on toiminut toiminnan vetäjänä toiminnan aloituksesta saakka 17vuoden ajan.

Kuurosokeiden keilailijoiden killpailuluokitus poikkeaa hiukan normaalista keilailu luokituksesta. Kuurosokeiden keilakilpailuissa noudatetaan seuraavia luokituksia.

> ” Keilailussa noudatetaan keilailuliiton sääntöjä muutamin lisäyksin. Kansallinen luokittelu: Keilacupissa keilaajat luokitellaan viiteen luokkaan A-E. Luokitus määräytyy keilaajan tulosten keskiarvon mukaan. SM-kilpailujen luokat: – näkövammaisten urheiluluokitus B1, B2, B3, B4” (Suomen keilailuliitto).

> Kansainvälisen luokittelu: Näkövammaiset keilaajat luokitellaan kansainvälisen luokituksen mukaan luokkiin B1–B3. Näkövammais urheilijoiden luokitus (Näkövammaisten liitto.)

3.3 Keilahallin esteettömyys kuurosokean näkökulmasta

Paralympiakomitean sivuilla on tarkat edellytykset keilahallin tiloille, jotta ne ovat esteettömiä kaikille keilailijoille. Paralympiakomitean estettömyyden edellytysten listassa kerrotaan seikat, jotka ovat merkityksellisiä kuurosokean keilaajan kannalta.

Liikuntatilojen tulee olla yleisesti esteettömiä ja seuraavia seikkoja edellytetään keilahallilta:

> Keilapallojen ja varusteiden säilyttämiseen käytettävien kaappien luokse on oltava esteetön kulkureitti. Keilailualueen kalusteet ovat irtonaisia ja väritykseltään sellaisia, että ne erottuvat ympäristöstään. Keilaradalla on tähtäystä ja pallon kulun lukemista helpottavat merkit ja rajarikkoviiva, joko kontrastieroilla tai opastavalla kohomateriaalilla. Ratanumero on riittävän suurella kirjaisinkoolla ja kontrastierolla hahmotettavissa ympäristöstä. Keilaradan rännit ja rata erottuvat tummuuskontrastilla. Keilapallojen palautuskone on väritykseltään sellainen, että se hahmottuu ympäristöstään. Keilapallon palautuskoneen kohta on valaistu, jotta pelaaja löytää pallonsa. Pelaajien pallojen kuljetuslaukuille on asianmukainen säilytyspaikka, jolloin ne eivät aiheuta kompastumisvaaraa keilailun odotusalueella. Keilapatterin tulee selkeästi erottua maskista. Keilaajien odotusalueen ja keilailuradan välisen tasoeron hahmottamiseksi on lattiamateriaaleissa tummuuskontrasti. Tuloslaskinjärjestelmän kuvaruutu on sijoitettu radoilla katselukorkeudelle. Tuloslaskinjärjestelmä laskee pisteet ja näyttää pystyyn jääneet keilat riittävän pitkän ajan. Keilailualue ja oheistilat ovat erotettu omiksi kuunteluympäristöikseen. Äänentoistojärjestelmään on liitetty induktiosilmukkatoiminto. (Suomen paralympiakomitea ry.)

Opinnäytetyöni haastatteluaineiston mukaan keilahallissa erityisesti esteettömyyden näkökulmasta taustamelu on merkittävästi haittaava tekijä, kun kuulo on entuudestaan heikentynyt. Tämä korostui etenkin kuurosokeilla asiakkailla, jotka käyttivät tulkkausmenetelmänä puheen toistoa. Haastatteluissa toisena merkittävästi haittaavana tekijänä ilmeni keilahallin valaistus ja ratamerkintöjen kontrastierottuvuus. Keilailua havainnoidessani havaitsin keilahallin valojen olevan hämärät heittoalueella, joka vaikuttaa merkittävästi käsien erottuvuuteen. Kuurosokeille keilaajille oli jokaiselle kuitenkin jo muodostunut yksilölliset tulkkausratkaisut radalla toimiseen. Haastatteluissa kävi ilmi, että neljällä kuudesta kuurosokeasta keilaajasta oli sisäkorvaistutteet, joten on hyvin tärkeää, että keilahallissa on äänentoistojärjestelmään liitetty induktiosilmukkatoiminto.

4 TERMISTÖ JA PERUSTEET KEILAILUSSA

Tulkkien tulee tietää tulkattavan kohteen termistö. Alle on koottu keilailun perustermistö, jonka avulla on helpompaa lähteä kokeilemaan keilailua kuurosokeana tai lähteä tulkkaamaan keilailua kuurosokealle.

4.1 Yleinen termistö keilailussa

Poimin alle listaksi tärkeimmät ja keskeisimmät sanat, joita tulkki tarvitsee tulkatakseen kuurosokealle keilaajalle. Keskeisimpiä käsitteitä keilailussa ovat substantiivit: keila, keilarata, ränni/kouru, patteristo, keilapallo, keilapallon palautuskone ja verbit kaato, paikko, heiluri.

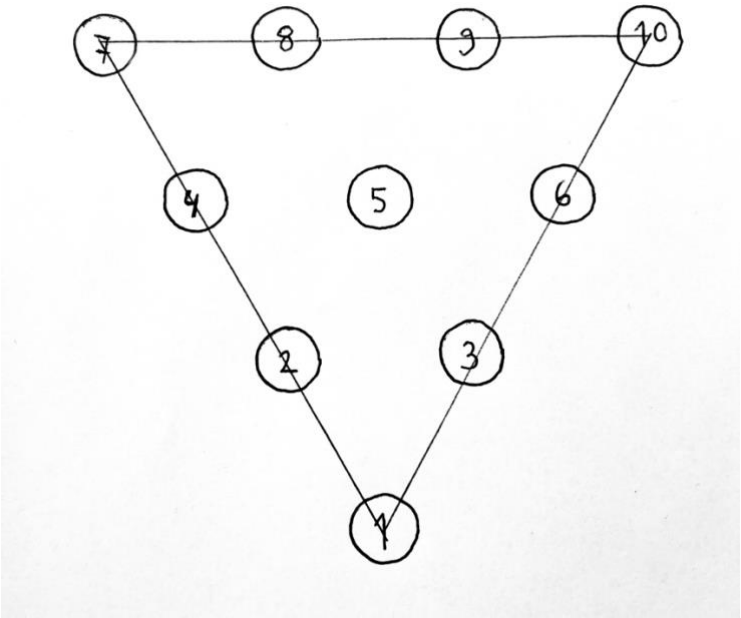

KUVA1 Keilapatterin keilojen numerointi.

Seuraavat termit ovat keskeisiä keilailussa.

Breakpoint= keilapallon kulkulinjan kauimmainen kohta, jossa se kääntyy kohti patteria.

Ehjä ruutu/sarja= tilanne, jossa ruutuun tai sarjaan ei ole tullut yhtään missiä tai reikää.

Heiluri= Käden ja pallon heilautus eteen-taakse-eteen heittotilanteessa.

Hoito= Radan suojaus ja öljynlevitys radalle.

Hoitokone= Keilaradan pudistukseen ja öljyämiseen käytetty automaattikone.

Jättö= missi, on tilanne jossa keilaaja ei kadella saman ruudun heitolla saa kaikkia keiloja nurin.

Kaato= Kaikki keilat kaatuvat ensimmäisellä heitolla yhden ruudun aikana.

Keilapallo = pallo jolla heitetään keiloja. Kuurosokeat käyttävät palloista nimitystä X-pallo ja /-pallo. X-pallo reaktiivipallo, ykköspallo. /-pallo paikkopallo.

Keilapöytä= radan päässä oleva alue, missä keilat seisovat.

Keli =radalle levitettävän hoitoöljyn määrä, jolla pallon käyttäytymistä radalla ohjataan, vaikeutetaan tai helpotetaan.

Kierre= irrotuksen aikaansaama pallon pyörintä, joka muuttaa loppuvaiheessa pallon suuntaa.

Kouru=ränni, on syvennys radan molemmin puolin.

Kärkikeila= lähinnä heittäjää oleva patterin ykköskeila.

Luokka= kilpailijoiden jaottelu tason mukaan. Kuurosokeiden keilaajien luokitus joko A-E tai B1-B4 tai B1-B3. (Luokitukset kohdassa 3.2)

Merkki= tähtäyspiste, noin neljän metrin päässä keilaradalla rajarikkoviivasta, tähtäystä helpottava nuoli.

Missi= paikkoheitolla ei onnistuta paikkaamaan, ei reikä.

Patteri = Kymmen keilaa pystyssä radan päässä. Keilojen numerot 1-10.

Paikko= Yhden ruudun aikana toisella heitolla jäljelle jääneiden keilojen kaataminen.

Paikkopallo= kovapintainen ja vähäkitkainen suoraan kohti keilaa heitettävä keilapallo.

Pesä= 1-3 taskuosuma (oikeakätisillä), 1-2 (vasenkätisillä)

Pikkumerkki= n.2metrin päässärajarikkoviivasta oleva tähtäysmerkki.

Poliisi= pystyyn jäävien keilojen 2 ja 8 sekä 3 ja 9 takimmaiset eli 8 ja 9 keila. Kuurosokeiden keilaajien kanssa käytössä myös keilojen 1 ja 5 jäädessä pystyyn. Aina kun 2 keilaa jää peräkkäin pystyyn.

Pötkö= kansanomainen nimitys vähintään kolmelle perättäiselle kaadolle.

Rannetuki= apuväline, joka estää rannetta taipumasta heittotilanteessa.

Reikä= Kahden tai useamman keilan edestä tai välistä on kaatunut keiloja eikä 1 keila ole pystyssä. Pistelaskutaulukkoon ilmestyy ympyrä heitetyn tuloksen ympärille.

Rima= keilaradan pinta koostuu 39rimasta, joita keilaaja voi käyttää hyväkseen tähtäyksessä.

Ruutu= Pistelaskun perusyksikkö eli yhteen patteriin heitetyt, korkeintaan kaksi heittoa. Yhden ruudun aikana heitetään 2 kertaa, jos ensimmäisellä heitolla ei tule kaatoa. Yhdessä sarjassa yhteensä 10 ruutua.

Saatto= käden heilahduksen loppuosa, joka jatkuu eteen ja ylös sen jälkeen kun pallo on irronnut kädestä.

Sarja= Keilakilpailussa pelattava kymmenen ruudun osa. Yhden sarjan maksimi pistemäärä 300.

Sivari= Vajaa osuma 1-keilaan, mistä seuraa kuitenkin kaato.

Sivupyörintä= pallon pyörintä liikkeeseen nähden sivusuunnassa.

Spinnata pallo= kääntää kättä niin, että pallo pyörii pystyakselin ympäri.

Stereo= Keilojen 4-6 ja 7-10 muodostama reikä takakierre, takapoka

Takakierre= takapoka, on keilapallon kiertäminen vasemmalta oikealle oikeakätisellä pelajalla.

Talonmies= pöydällä liikkuva keila, joka kaataa muita keiloja.

Tappi= Hyvästä osumasta huolimatta pystyyn jäävä keila.

Tasareikä= Ensimmäisellä heitolla jää kaksi keilaa samassa tasossa vierekkäin pystyyn.

Tasku= Ihannekohta osumalle oikeakätisillä 1-3 keilojen väliin, vasenkätisillä 1-2 keilojen väliin.

Tasoitus= Keskiarvosta laskettava, huonommalle pelaajalle annettava pistehyvitys.

Tripla= Kolme peräkkäistä kaatoa.

Tupla= Kaksi peräkkäistä kaatoa. (Kouvolan keilailuliitto.)

KUVA2 Keilapatteri keilaradan päässä.

KUVA3 Keilailun yksi sarja tulostaululla keilaradan yläpuolella.

Kuvassa 3 näkyy sarja, josta on luettavissa valtaosa seuraavista sarjamerkinnöistä. Sarjan pistemerkinnät tarkoittavat seuraavaa:

- = Heitto joka on heitetty ohi patteristosta. Yksikään keila ei kaadu.

1-9 = Heitto jolla on kaadettu numeron osoittama määrä keiloja.

/ = Paikkoheitolla kaadettu kaikki jäljelle jääneet yhden ruudun keilat.

X = Kaikki keilat kaatuvat ruudun ensimmäisellä heitolla.
Huomiona 10-ruudussa heittoja on 3, mikäli 1. tai 2. heitolla onnistuu kaatamaan kaikki keilat. 10 ruudussa on mahdollista heittää 3 kaatoa eli X X X yhteen ruutuun.

4.2 Kuurosokeiden käyttämä erityistermistö keilailussa

Alla kerrotaan termejä, jotka ovat poikkeavia kuulevien, sekä kuurojen keilailusta, mutta ovat käytössä kuurosokeiden keilailussa.

Ompelukone = Tulostaulussa näkyy rivissä pelkkää viivaa, eli heitot ovat menneet ränniin. Kuurosokeat heittävät myös vitsiä rikkinäisistä housuista tässä yhteydessä.

Poliisi= kaksi keilaa jää pystyyn peräkkäin. Termi on käytössä myös kuulevilla keilailijoilla, mutta kuurosokeat keilailijat laskevat poliisiksi myös tilanteen, jossa keilat 1&5 jäävät pystyyn sillä keila 1 peittää keilan 5. Kyseistä tilannetta kuulevat eivät laske poliisiksi.

5 KUUROSOKEAN ASIAKKAAN KOMMUNIKAATIO

Tarkastelen kuurosokean henkilön kommunikaatiota erityisesti keilailun näkökulmasta. Kuurosokean asiakkaan kommunikaatio on aina yksilöllistä.

> ”Viittominen näkökenttään otetaan vastaan näöllä ja taktiili viittominen tunto- ja liikeaistilla” (Lahtinen. 2004. 97.).

Kuurosokean henkilön kommunikaatio vaihtelee kuurosokean henkilön näön laajuuden mukaan. Kuurosokean henkilön kanssa käytetään vaihdellen puhuttua tulkkausta tai viitottua tulkkausta riippuen täysin kuurosokean kuulon asteesta. Näön asteen vaihtelu vaikuttaa siihen tarvitseeko henkilö ympäristön kuvailua tai opastamista. Kuurosokean henkilön kommunikaatiokeinon ollessa viittomakieli tai viitottu puhe, vaikuttaa näön aste siihen viitotaanko henkilölle kapeaan näkökenttään vai taktiilisti kädestä käteen viittoen.

5.1 Puheentoiston vastaanottaminen

Asiakas vastaanottaa lähteen tulkattuna joko suorana toistona niin, että tulkki istuu asiakkaan vieressä ja toistaa puheen selkeällä artikulaatiolla lähellä asiakkaan korvaa. Asiakkailla voi olla puolieroja siinä kummalla korvalla hän kykenee vastaanottamaan tulketta paremmin mm. toispuolisen kuulon vuoksi. Tämänlaisessa tilanteessa kuulo toisessa korvassa voi olla parempi kuin toisessa ja on loogisinta, että asiakas vastaanottaa tulkketta pääasiassa korvalla jossa kuulo on parempi.

5.2 Sosiaalishaptinen kommunikaatio

Sosiaalishaptinen kommunikaatio perustuu kosketuksen tietoiseen käyttöön vuorovaikutuksessa. Sosiaalishaptisessa kommunikaatiossa eli kosketusviestinnässä on oma kielioppinsa, kuten puhutuissa ja viitotuissa kielissä. Kuurosokeiden lisäksi sosiaalishaptista kommunikaatiota voivat käyttää näkövammaiset, monitarpeiset kuulonäkövammaiset, kehitysvammaiset, autisminkirjon henkilöt sekä ikääntyneet. (Riitta Lahtinen.).

Sosiaalishaptinen kommunikaatio muodostuu haptiiseista, jotka ovat keholle kosketuksella ja liikkeillä tuotettuja viestejä. Haptiisi muodostuu kosketuksen kehomuuttujista eli hapteemeista. Haptiiseissa eli kosketusviesteissä on kielioppi kuten puhutuissa ja viitotuissa kielissä. Kosketuksen pienimpiä osia kutustaan hapteemeiksi. Hapteemit muodostavat kieliopin sosiaalishaptiselle kommunikaatiolle. Haptiisien tuottaminen keholle on hapteeraamista. Haptiisien tekopaikka keholle on aina sidoksissa sen hetken toimintaan ja tilaan. Kehon alueet, jotka ovat neutraaleja kosketukselle sosiaalishaptisessa kommunikaatiossa ovat käsi, käsivarsi, olkavarsi ja yläselkä. Ne ovat myös helpoimmat alueet toiminnallisesti. Haptiisien käyttö perustuu sovittuihin menetelmiin, luottamukseen ja yksityisyyden kunnioittamiseen. (Lahtinen. Palmer. Kehotarinoita haptiiseilla. 2014. 19.).

Kosketukseen liittyviä kielellisiä elementtejä eli hapteemeja on useita, joista helpoimmin hahmotettavat ovat haptiisien tekopaikka, kosketuksen painovoima ja liikkeen suunta, vauhti ja kesto.

5.3 Sosiaaliset pikaviestit osana kommunikaatiota

Tulkin lähestyessä kuurosokeaa asiakasta, tulkki koskettaa kevyesti asiakkaan olkapäätä, tämän haptiisin viesti on ”joku tuli viereen”. Tämä haptiisi kertoo asiakkaalle kummalla puolella tulkki on. Tämän haptiisin kieliopilliset elementit ovat tuottamisen paikka joka on tässä tilanteessa olkapää sekä painovoima joka on tässä tilanteessa neutraali. (Lahtinen.)

Kokemukseni pohjalta osaan kertoa haptiisin painovoiman voimakkuuden merkityksestä. Haptiisiin ´olkapäähän kosketus´ liitettynä painovoiman eri asteinen voimakkuus, se ilmaisee vastaanottajalle asian kiireellisyyttä, hätätilannetta sekä haptiisin tuottajan tunnetilaa. Asian kiireellisyyden ilmaisu ilmaistaan olkapäähän nopealla taputuksella. Hätätilanteessa ilmaistaan kuten kiireellisessä asia, nopeasti olkapäähän taputtamalla. Jolloin selkään tehdään myös hätämerkki piirtämällä iso ruksi etusormella asiakkaan selkään (Suomen Kuurosokeat ry). Haptiisin tuottajan kuten tulkin tunnetila välittyy herkästi asiakkaalle haptiisin painovoiman kautta.

Haptiiseilla voidaan ilmaista tilanteen mukaan pikaviestejä. Eniten käytettyjä ovat ”kyllä” ja ”ei”. ”Kyllä” ilmaistaan taputusliikkellä ja ”ei” ilmaistaan sivuttaisella sivulta sivulle pyyhkäisevällä toistuvalla liikkeellä iholle. ”Kyllä” ilmaisee parhaillaan olevan toiminnon olevan ”ok tehdä jotakin”, ”nyt voi tehdä”, ”hieno juttu”. Tulkinta riippuu meneillään olevasta toiminnasta ja se voidaan tuottaa eri kehonosiin. (Lahtinen Riitta.)

5.4 Kommunikaatio taktiilisti viittomakielellä

Taktiilitulkkaus on tulkkausmenetelmässä, jossa tulkki on asiakkaansa kanssa käsikontaktissa (Tieteen termipankki. Taktiilitulkkaus.). Haptiikka- sekä taktiili käsite voidaan ymmärtää samankaltaisiksi toiminnoiksi. Taktiili kommunikointi on kosketusviestien kautta saatua informaatiota. Taktiilikommunikaatio on kosketusta ja aistihavaintoa, joka liittyy kosketukseen. Haptinen havainto on kosketus, joka sisältää vahvan liikeosuuden tiedon välittymisessä. (Lahtinen. 2008. 31.).

Sekä sosiaalishaptinen kommunikointi, että taktiili tulkkaus tapahtuvat kosketusviestinnän kautta. Teoriassa näitä voi olla haastavaa erottaa toisistaan. Selitän nyt mahdollisimman käytännönläheisesti mitä taktiilitulkkaus on. Taktiilitulkkaus tapahtuu kädestä käteen viittoen, jolloin tulkin käsi/kädet ovat kuurosokean käden/käsien alla. Kuurosokea tuntee käsien välityksellä viittomat tulkin käsistä. Viittomat tuotetaan joko viitotun puheen tai viittomakielen sanajärjestyksen mukaisesti asiakkaasta riippuen. Kuurosokeita asiakkaita havannoidessani ja kuurosokeilta saadun palautteen pohjalta olen pystynyt tekemään seuraavat yhteenvedot. Perusviittomien eli sanojen perusmuodon viittoman lisäksi käsien välityksellä välittyy myös viittoman erilaiset painot, jotka välittävät informaation tunnetiloja, nopeutta, suuntaa ja suuruutta. Kuten puhutussakin kielessä erilaisilla äänenpainoilla, sanavalinnoilla ja puhenopeudella säädellään asian ydinmerkitystä. Tämä kaikki informaatio välittyy tulkin käsien ja kehonkielen välityksellä kuurosokean käsiin. Taktiilitulkkaus on siis muutakin kuin perusviittomien yhdistämistä. Kehosta välittyvä tunnetilan siirto tapahtuu mm.käsien värinän kautta, tämä siirtää kuurosokealle tietoa tunnetiloista kuten ilosta, surusta, hädästä, kiireestä, vihasta, nopeudesta ja hitaudesta. Mitä vahvemmin tulkki kykenee keholla elämään tulkkeen eli tuottamaan tunteet kehollisiksi ilmaisuiksi, sitä paremman informaation kuurosokea saa ympäröivästä maailmasta ja ihmisten tunnerektioista, sekä muista tapahtumista, joita kyseisellä hetkellä ympärillä tapahtuu. Havannoidessani kuuron tulkin ja kuulevan tulkin tunteen siirron ja ympäristön kuvailun eroja, selkeästi kuuron tulkin ilmaisu oli visuaalisempaa, tämä johtuu siitä, että kuuro on syntynyt visuaaliseen maailmaan, kun taas

kuuleva kokee maailman auditiivisesti. Havannoidessani kuurosokeita yleinen palaute on ollut, että kuuron tulkin tulketta on ollut helpompi ymmärtää ja tilan hahmottaminen kuuron tulkin tulkkeesta on ollut helpompaa ja kuurosokea on kokenut kuuron tulkin tulkkeen mielekkäämmäksi. Tätä tulisi tutkia tulkkauksen tulevaisuuden kannalta ja kehittää tulkkien tulkkauskoulutuksessa kuurosokealle tulkkauksen osuutta niin, että kuulevienkin tulkkien visuaalisen maailman kuvailu vastaisi mahdollisimman lähelle kuuron tulkin visuaalisen maailman kuvailua, jotta kuurosokealla olisi mahdollisuus saada mahdollisimman tarkka kokemus ympäröivästä maailmasta.

5.5 Taktiilitulkkaus keilailussa

Taktiilitulkkaus voidaan toteuttaa joko viittomakielen sanajärjestyksen mukaisesti tai suomenkielen sanajärjestyksen mukaisesti viitottuna puheena taktiilisti. Taktiili tulkkauksen sanajärjestyksen valinta riippuu täysin kuurosokean henkilön omasta äidinkielestä. Tulkkaus toteutetaan henkilön oman äidinkielen mukaisesti, jotta se on mahdollisimman ymmärrettävää tulkkeen vastaanottajalle.

5.6 Kuvailu osana tulkkausta keilailussa

Ympäristön kuvailu korostuu etenkin kuurosokeille tulkkauksessa. Keilailussa ympäristön kuvailua ovat mm. tilan kuvailu, tavaroiden ja ihmisten sijoittuminen keilahallissa. Kuurosokealle on tärkeää etenkin keilahalliin saapuessa kertoa missä suunnassa on radat, pukuhuoneet, vastaanottotiski, ym. Radalle saavuttaessa on hyvä kertoa missä on pallonpalautuskone, sohva ja kuka keilaa viereisellä radalla. Kuurosokean on helpompi orjentoitua tilaan, kun hän on saanut mahdollisimman tarkan kuvailun tilasta.

5.7 Tulkkauksen viive keilailussa

Kuortaneen urheiluopiston keilailun valmennus ja koulutuskeskuksen johtaja Piritta Kantola (henkilökohtainen tiedoksianto 29.3.2022) sähköpostiviesti mukaan valmentajan näkökulmasta yksi tärkeä asia on tulkkauksen viive, joka pitäisi saada mahdollisimman pieneksi suorituksen jälkeen. Saattaa mennä monta kymmentä sekuntia suorituksen jälkeen, kunnes keilaaja on saanut valmentajan antaman palautteen tulkattuna. Oppimisen näkökulmasta palautteen saaminen mahdollisimman nopeasti on erittäin tärkeää - siksi esim.tulkin sijoittuminen on merkittävässä roolissa. Parhaiten valmennus ja tulkkaus toimii, jos tulkki tulee mukaan radan päähän silloin, kun valmentaja on lähellä ohjaamassa ja antamassa palautetta. Jos odotetaan vauhtiradan alkupäässä, on suoritus jo mennyt kauan aikaa sitten, eikä ole keilaajan lihasmuistissa enää. Vertailun vuoksi: näkevien ja kuulevien kanssa pyritään antamaan palaute neljän sekunnin sisään.

6 KUUROSOKEAN ASIAKKAAN TULKKAUSPALVELU

Kuulovammaisen subjektiivinen oikeus tulkkauspalveluun määräytyy perustuslakia täydentävän tulkkauspalvelulain perusteella. Tulkkauspalvelulain mukaista tulkkauspalvelua sovelletaan silloin, kun mikään muu taho ei ole velvollinen muiden lakien nojalla järjestämään tulkkausta. Mikäli kuulovamma on tullut esimerkiksi liikenneonnettomuuden tai työtapaturman seurauksena, tulkkauspalvelun maksaja voi olla vakuutusyhtiö. Mikäli kuulovamma on aiheutunut sodassa tai armeijassa maksaja voi olla valtionkonttori. Käytännössä valtaosa tulkkauspalvelusta toteutetaan tulkkauspalvelulain nojalla kelan maksamana. Kulovammaisella on oikeus tulkkauspalveluun vähintään 180tuntia vuodessa ja kuulonäkövammaisella vähintään 360tuntia vuodessa. Tulkin käyttäjällä on oikeus valita tulkkausmenetelmä, jolla hän haluaa tulkkauksen tapahtuvan. Tulkkia voi käyttää kaikissa erilaisissa elämä tilanteissa muun muassa perhejuhlissa, kokouksissa, koulutustilaisuuksissa, luottamustehtävissä, harrastuksissa ja lyhytaikaisessa opiskelussa. Tulkkia on mahdollista käyttää myös päätoimisessa opiskelussa, mutta tällöin haetaan kelalta erillinen opiskelutulkkauspäätös. (Kuuloliitto.)

6.1 Kuurosokean henkilön tulkkauspalvelu

Tulkkauspalvelu on tarkoitettu henkilöille, jotka vammansa vuoksi tarvitsevat tulkkausta. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelu on tarkoitettu kuulovammaisille, kuulonäkövammaisille tai puhevammaisille henkilöille edistämään heidän osallisuuttaan yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Kuurosokean tulkkauksen järjestämisvastuu on Kansaneläkelaitoksella Kelalla. Asiakas tilaa itse tulkin Kelan kautta joko tekstiviestillä, puhelimitse, sähköpostilla, verkkolomakkeella, etäpalvelulla tai kirjeellä. Kuurosokea hakee tulkkauspalvelua kerran, jonka jälkeen se myönnetään automaattisesti vuosittain. Kuurosokealla on oikeus saada 360 tuntia tulkkausta vuodessa, vastaava tuntimäärä kuuroilla on 180 tuntia vuodessa. Mikäli tunnit loppuvat kesken, niin tulkkaustunteja voi anoa Kelalta lisää. Asiakas saa itse vaikuttaa tulkkilistan

avulla siihen kuka hänelle tulkkaa. Henkilökohtainen tulkkilista on vapaaehtoinen ja asiakas saa itse päättää ottaako tulkkilistan käyttöön vai ei. Kela pyrkii välittämään asiakkaan tulkkitilauksen asiakkaan tulkkilistan mukaisille tulkeille ensisijaisesti. Mikäli listan mukaista tulkkia ei löydy Kela etsii tilausta vastaavan tulkin asiakkaan toiveiden mukaisesti. Tulkkilistan tarkoitus on varmistaa, että saat laadukasta, kokonaisvaltaista ja toimivaa tulkkauspalvelua. (Kela.).

6.2 Tulkin valmistautuminen tulkkaukseen

Tulkki valmistautuu tulkkaukseen aina ennen varsinaista tulkkaustilannetta. Valmistautumiseen sisältyy tulkkauspaikkaan tutustuminen, sanaston keruutyö ja muun muassa harrastusten erikoissanaston haltuunottaminen. Erikoissanaston viittomien haltuunottaminen olemassa olevilla viittomilla tai viittomaratkaisuilla, jos valmiita vakiintuneita viittomia ei ole vielä käytössä. Asiakkaan kanssa sovitaan tulkkaustilauksen aluksi asiakkaan kanssa käytettävät viittomat, mikäli on jotain normaalista poikkeavaa.

Kuurosokean asiakkaan kanssa tulee aina ennen tulkkauskeikkaa tai tulkkauskeikan aluksi sopia käytettävistä tulkkausratkaisuista ja asiakkaan käyttämistä viittomista ja kommunikaatiokeinoista. Keilailussa tulkkauksessa on erityistä asiakkaiden yksilölliset tarpeet. Osa asiakkaista tarvitsee enemmän tulkkia ohjaamaan radan alkuun heittoviivalle saakka, kun taas toiset eivät, mikä on suoraan johdannainen asiakkaan näön- ja kuulonasteesta. Mikäli näköä on hyvin paljonkin jäljellä, kykenee kuurosokea kävelemään itsenäisesti aloituspisteiltä keilaradan alkuun. Asiakkaan kanssa tulee aina keskustella ennen varsinaista keilausta sekä tulkkausratkaisuista, että asiakkaan tarpeista keilailun aikana, jottei varsinaisen keilailun aikana kulu ylimääräistä aikaa potiessa tulkkausratkaisuja.

6.3 Tulkkausta tukevat materiaalit

Asioimistulkin ammattisäännöstö pätee kaikkiin asioimistulkkeihin. Se koskee sekä puhuttujen, että viitottujen kielten tulkkeja, kirjoitustulkkeja ja puhetta tukevien ja korvaavien menetelmien tulkkeja. Ammattisäännöstön viides kohta meneekin näin:

> ”Tulkki valmistautuu tehtäväänsä huolellisesti ja ajoissa sekä selvittää, millä tavoin tulkkaus toteutetaan.” (Kieliasiantuntijat)

Haastatteluiden vastausten pohjalta pohdin, että tulkin on hyvä varata mukaan tärkeät materiaalit tulevaa tulkkausta varten. keilailuun liittyvää materiaalia voisi olla ainakin patteriston keilanumerointi, sillä jokaisessa keilahallissa ei ole keilojen numerointia näkyvillä. Keilojen numerot on hyvä painaa mieleen tai tulostaa pienelle paperille mukaan, josta ne on helppo varmistaa. Joissakin halleissa tulostaulussa saattaa näkyä heiton yhteydessä keilojen numerot. Keilojen numerointi on erityisen tärkeää kuurosokealle tulkkauksessa keilailussa, sillä vain näin kuurosokea saa oikean informaation siitä mitkä keilat ovat kaatuneet. Tulkin on tärkeää valmistautua tulkkaukseen asiakasprofiilin ja tilauksen mukaisesti parhaaksi katsomallaan tavalla. Kuurosokealle tulkkaukseen valmistautumisen tekee haasteelliseksi se, että asiakasprofiilit ovat hyvin yksilöllisiä, joten tulkkaus keinot asiakkaiden kanssa vaihtelevat huomattavasti.

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on toteutettu yhetsityössä Suomen Kuurosokeat ry:n kanssa. Opinnäytetyössä on hyödynnetty kuurosokeiden keilailu -tilanteen havannointia sekä kuurosokeiden haastattelua ja tulkkausratkaisujen läpi käyntiä kuurosokeiden keilaajien kanssa. Aidot tulkkaustilanteet toteutettiin yhdessä kuurosokeiden keilaajien kanssa aidossa tilanteessa keilahallissa keilaradalla. Tulkkausratkaisut on läpikäyty yhdessä kuurosokeiden asiakkaiden kanssa. Huomioitavaa on, että jokaisen kuurosokean käyttämät tulkkausmenetelmät ovat hyvin yksilöllisiä.

7.1 Yhteistyö Suomen Kuurosokeat ry:n kanssa

Riitta Lahtinen toimii Suomen Kuurosokeat ry:ssä kommunikaatiopäälikkönä. Riitta Lahtinen on toiminut opinnäytetyössäni työelämä ohjaajana ja mentoroijana. Opinnäytetyöni tärkeissä vaiheissa, kuten tiedoksiantojen keruussa kuurosokeilta keilaajilta sekä videon lopullisen tuotoksen käsikirjoituksen laatimisessa olen saanut Lahtiselta arvokasta varmistusta ja ohjausta huomioon otettavista seikoista. Lahtinen on ollut kuurosokealle tulkkauksen asiantuntijana tukemassa työssäni oikean termistön käytössä.

7.2 Haastattelu ja havannointi

Otin yhteyttä kuurosokeiden keilaajien vetäjään ja sovin haastattelut. Toivoin saavani kolmen asiakkaan haastattelut ja kolmen tulkin. Lopulta sain viiden asiakkaan haastattelut ja kolmen tulkin. Onnistuin saamaan sekä miehiä että naisia haastatteluuni tasapuolisesti. Vaikka otanta on määrällisesti suppea, niin otanta on laadukas. Olisin voinut haastatella tulkkeja vieläkin enemmän, mutta en usko, että se olisi laajentanut informaation laajuutta juurikaan. Asiakasprofiilit

olivat kaikki täysin erilaisia. Sain haastatella kuurosokeita keilaajia jotka käyttävät tulkkia ja kuurosokeita keilaajia jotka käyttävät toisinaan avustajaa. Usein avustajaan turvaudutaan silloin kun syystä tai toisesta Kelalta ei ole tilanteeseen saatu tulkkia.

7.2.1 Kuulon asteen vaikutus keilailuun

Kuulon aste vaikuttaa ensisijaisesti valittavaan tulkkausmenetelmään. Opinnäytetyöni haastattelu aineiston pohjalta kuurosokeiden tulkkausmenetelmiä olivat puheentoisto, viittomakieli, taktiili viittomakieli, taktiilisti viitottu puhe sekä sosiaalishaptinen kommunikointi. Riippuen siitä mikä tulkkausmenetelmä kuurosokealla on kuulon menettämisen myötä valikoitunut ja onko kuurous synnynnäistä vai onko henkilö kuuroutunut aikuisiällä, sekä onko henkilöllä sisäkorvaistutteet, vaikuttaa se merkittävästi myös tulkkausmenetelmän valintaan.

Haastatteluista ilmeni, että syntymäkuurot, joilla ei ollut sisäkorvaistutetta käyttivät tulkkausmenetelmänä viittomakieltä. Henkilöt joilla sisäkorvaistute oli leikattu joko lapsena tai aikuisiällä käyttivät kommunikaatiokeinona suomenkieltä ja tulkkauskeinona puheentoistoa. Henkilöt joiden näkö oli voimakkaasti heikentynyt ja joilla oli sisäkorvaistute käyttivät tulkkausmenetelmänä puheentoiston rinnalla taktiilisti tulkkausta viitotun puheen sanajärjestyksen mukaisesti.

Opinnäytetyöni haastatteluiden mukaan keilahallissakin materiaalien resonoinnista eli pintojen värinän kautta saadaan informaatiota keilahallin laajasta melutasosta huolimatta. Haastatteluissa ilmeni, että keilapallon osuessa voimakkaasti keilarataan voi kuurosokea aistia sen lattiaa/rataa pitkin heittoalueelle. Haastatteluissa ilmeni, että tukikaiteen kautta välittyy kuurosokealle keilaajalle myös informaatiota keilojen kaatumisesta. Tukikaiteen kautta pystyy joissakin tapauksissa tuntemaan kaatuuko keiloja vai ei.

7.2.2 Näön laajuus ja aste keilailussa

Opinnäytetyöni haastatteluaineiston mukaan haastateltujen henkilöiden näön laajuus ja aste oli vaihteleva. Näön aste vaikuttaa kuulon asteen rinnalla siihen miten tulkkaus tuotetaan asiakkaalle. Haastatelluilla henkilöillä oli yhteistä se, että silmien näön heikentyminen ei tapahdu samanaikaisesti, vaan jokaisella silmien näön heikentyminen tapahtuu eri aikaisesti, joka vaikuttaa myös tulkkaukseen ja tulkin sijoittumiseen. Tulkin on hyvä tietää mikäli silmien näössä on eroa, etenkin jos viitotaan kapeaan näkökenttään, jotta tulkki osaa ottaa tämän huomioon sijoittumisessaan asiakkaaseen nähden. Haastatteluaineistossa, eikä keilailun havannoinnissa ilmennyt, että joku käyttäisi tulkkausta kapeaan näkökenttään keilailussa, joka on selitettävissä sillä, että keilahallissa on niin hämärä valaistus, jonka vuoksi henkilöt, jotka voisivat erilaisessa tilanteessa käyttää kapeaan näkökenttään tulkkausta eivät sitä kuitenkaan keilailussa käytä, vaan turvautuvat taktiilitulkkaukseen keilailussa.

Opinnäytetyössä haastateltujen henkilöiden mukaan valaistus on merkittävässä osassa tulkkausta. Oikeanlaisessa valaistuksessa kuurosokea näkee tulkin paremmin, kun taas hämärässä tulkkia voi olla vaikea hahmottaa. Haastatteluissa ilmeni, että tämä on merkittävää etenkin kuurosokeiden kanssa, joiden näkö on huomattavasti heikentynyt ja lisäksi henkilöllä on hämäräsokeutta, värisokeutta tai näössä kontrastiheikkoutta.

Haastattelu aineiston sekä keilailussa tapahtuvan tulkkauksen havannoinnin pohjalta tein yhteenvedon näön laajuuden vaikutuksesta tulkkaukseen seuraavasti.

7.2.3 Tulkkausmenetelmät keilailussa

Opinnäytetyöni haastatteluaineiston mukaan kuurosokeat tarvitsevat suhteessa toisiinsa eri määrän tulkkausta eri tilanteissa ja erilaisin tulkkausmenetelmin. Osa haastateltavista tarvitsee tulkkia ainoastaan liikkumiseen vieraassa keilahallissa ja keilailutilanteissa, joissa kaksi perättäistä keilaa jäävät pystyyn, jolloin takana olevaa keilaa on hankala hahmottaa. Tälläisissä tilanteissa kuurosokea usein turvautuukin avustajaan, vaikka olisi oikeutettu myös tulkkiin.

Opinnäytetyöni haastatteluun osallistuneista puolet käyttivät taktiili tulkkausta osaksi tai täysin tulkkausmenetelmänä keilailussa ja neljä kuudesta käyttivät puheentoistoa tulkkausmenetelmänä osaksi tai täysin keilailussa. Oli tulkkausmenetelmänä puheentoisto tai taktiilitulkkaus, niin tulkki välittää saman informaation asiakkaalle. Molemmissa menetelmissä kuvailua tulee kertoa yhtä paljon riippuen asiakkaan näön asteesta. Puheen toistossa tulkkaus tapahtuu aina suomenkielen sanajärjestyksen mukaisesti turhat toistot ja ylimääräiset täytesanat poisjätettynä. Taktiilitulkkaus taas voi tapahtua joko suomenkielen sanajärjestyksen mukaisesti tai viittomakielen sanajärjestyksen mukaisesti. Haastatteluissa ilmeni myös ettei sanajärjestyksen valinta ole aina yksiselitteinen juttu, sillä syntymäkuuronkin, jonka äidinkieli on viittomakieli saattaa sanajärjestys olla silti hyvin suomenkielen mukainen, sillä kieli muokkautuu sen mukaan millaisessa kielikulttuurisessa yhteisössä sitä käyttää. Mikäli kuuro on hyvin vahvasti suomenkielisten henkilöiden kanssa tekemisissä, niin hänen käyttämänsä viittomakieli ajan kuluessa muuttuu osittain suomenkielen sanajärjestyksen mukaisesti. Tämänkin vuoksi on hyvin tärkeää ennen tulkkauksne aloitusta sopia kuurosokean asiakkaan kanssa yhteiset toimintatavat ja tulkkausratkaisut kyseisessä tilanteessa.

Haastateluaineistossa ilmeni, että sen lisäksi että näkö kenttä voi vaihdella laajasta näkökentästä kapeaan näkökenttään, näkö voi toisessa silmässä olla parempi kuin toisessa, voi olla hämäräsokeutta, kontrastivaikeutta, värisokeutta, niin sen lisäksi haastateltavien näkö vaihteli myös lähi- ja kaukonäön asteen vaihteluna. Osa haastateltavista erotti keilat kaukaa, mutta eivät pystyneet erottamaan omaa keilapalloaan pallonpalautustelineeltä. Toisille taas ei tuottanut

vaikeutta erottaa omaa palloa telineeltä, mutta keilojen näkeminen oli mahdotonta radan päästä.

Haastattelu aineistosta ilmeni, että yksi keilatilanne yhdisti kaikkia haastatteluun osallistuneita kuurosokeita. Keilatilanne poliisi, jossa kaksi keilaa on perätysten oli haastava kaikille haastatteluun osallistuneista. Poliisi-tilanteessa takana oleva keila ei näy edessä olevan keilan takaa. Tämän tilanteen jokainen kuurosokea varmisti tulkilta.

Haastatteluaineistossa ilmeni taktiilikommunikaation lisääntyminen näön heikentyessä. Osa haastateltavista käytti puheentoistoa ja taktiiliviittomista samanaikaisesti, johtuen näön heikentymisestä vähitellen. Siirtymävaiheessa puheentoiston tulkkausmenetelmästä taktiilitulkkauksen tulkkausmenetelmään, nämä tulkkausmenetelmät tukevat toinen toisiaan, jolloin asiakas saa mahdollisimman tarkan tulkkeen. Siirtymävaiheessa usein taktiilitulkkauksesta jää osa informaatiosta saavuttamatta, sillä taktiilikommunikointi taito ei ole uudella taktiili kommmunikaation käyttäjällä vielä niin harjaantunutta verrattuna taktiilikommunikaatiota vuosia käyttäneeseen. Haastattelu aineistoa ja keilailua havannoidessa havaitsin kuurosokeiden, joilla tulkkausmenetelmä on taktiilisti tulkkaus käyttävän taktiili tulkkauksen tukena selkäänpiirtämistä, pikaviestejä tai kuvailevia sormiaakkosia, jotka olivat ennalta sovittuja tulkkausmenetlmiä kyseessä olevien kuurosokeiden kanssa.

Taktiilisti tulkkauksessa keilailussa korostui yhä enemmän yksilölliset etukäteen sovitut tulkkausratkaisut erilaisiin keilojen kaatumis -tilanteisiin. Seuraavaksi avaan tulkkaustermit, jotka tulivat esiin havannoidessani kuurosokeita joiden tulkkausmenetelmä oli taktiilitulkkaus. Nämä tulkkeet ovat sormiaakkosia, jotka ilmaisevat nopeasti pallon kulkua radalla. Näiden avulla myös taktiilitulkkauksesta saa hiukan nopeampaa, sillä taktiilitulkkaus kuvailuineen on hiukan hitaampaa verrattuna viittomakieleen vapaaseen tilaan viitottuna.

C= Pallo kaartaa oikealta.

J = Kahvapallo.

S= Pallo kiemurtelee radalla.

V= Pallo pyörii heiton alusta saakka suoraan ohi sivuun.

Y= Pallo kulkee suoraan, jonka jälkeen vaihtaa suuntaa.

7.2.4 Tyytyväisyys tulkkauksen laatuun keilailussa

Opinnäytetyöni haastattelu aineiston pohjalta kuurosokeat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä tulkkauksen laatuun keilailussa silloin kun tulkki on entuudestaan tuttu ja on tulkannut keilailussa. Haastatteluista ilmeni, että kuurosokeat kokevat haastavaksi, mikäli keilakilpailu tilanteeseen tulee uusi tulkki, sillä samalla kuluu energiaa uuden tulkin opettamiseen, jonka vuoksi myös oma keskittyminen kärsii. Kuurosokeiden asiakkaiden toiveena on, että tulkki taitaa ennen keilailutilannetta tarvittavat viittomat ja tulkkausratkaisut, jotta keilatessa, etenkin kilpailutilanteessa ei mene energiaa ja keskittymistä tulkin opettamiseen. Haastattelu aineiston pohjalta ilmeni, että osa tulkeista ei osaa tulkata keilaustilanteita ja tämän vuoksi keilaus epäonnistuu. Haastateltavat toivat esiin etukäteen sovittujen menetelmien tärkeyden ja pohtivat uuden tulkin kohdalla muun muassa edellisenä päivänä tulkkausratkaisujen läpikäymisen yhdessä olevan hyvä vaihtoehto, jotta voisi sopia yhteiset toiminta tavat jo edellisenä päivänä. Kuurosokeiden mielestä olisi hyvä jos tulkit opettaisivat toisiaan, jotta tulkkaus sujuisi myös uusilla tulkeilla. Haastatteluaineiston pohjalta ilmeni, että tulkin saaminen on joskus haasteellista ja tulkkia ei aina saa lainkaan.

Opinnäytetyöni haastattelu aineistosta ilmeni, että entuudestaan tuttu tulkki on tärkeä erityisesti keilakilpailuissa. Haastattelu aineiston mukaan olisi hyvä jos jokaisella olisi 3-4tulkkia joiden kanssa on tottunut toimimaan kisoissa, jolloin voi luottaa tulkkiin ja keskittyä keilaamiseen. Aineiston mukaan oikeanlaiset sovitut merkit ja kommunikoinnit tulkin ja keilaajan välillä sekä helpottavat, että nopeuttavat suoritusta. Jokaisella kuurosokealla on oma tyyli, tavat ja rajoitteet. Opinnäytetyössä haastateltujen henkilöiden mukaan erityisesti taktiilitulkkauksessa on tärkeää, että kilpailutilanteessa on kaksi tulkkia, kun taas harjoittelutilanteessa riittää yksi tulkki.

Haastattelu aineiston mukaan koronarajoitteiden ajalla on ollut vaikutusta myös kuurosokealle tulkkaukseen. Maski koettiin erityisesti hankalaksi puheentoistoa

käytettäessä tulkkauskeinona, sillä ääni ei kuulunut yhtä sellkeästi mikäli tulkki käytti maskia.

7.2.5 Tulkkauksesta parempaa asiakkaan näkökulmasta keilailussa

Haastatteluiden pohjalta kuurosokeat asiakkaat kokivat tulkkauksen mielekkäämmäksi ja sujuvammaksi tulkkien kanssa, joiden kanssa olivat toimineet keilailussa aiemminkin. Uusien tulkkien kanssa kuurosokeat asiakkaat toivoivat tulkkausratkaisujen läpikäyntiä ennen virallista keilaustilannetta, sekä keilakilpailuihin eivät halunneet uutta tulkkia, sillä kokivat tulkkausratkaisujen opettamisen liian stressaavaksi keilailutilanteessa. Keilailutilanteessa on hyvin tärkeää, että tulkilla on oikeat tulkkausratkaisut käytössä asiakkaansa kanssa. Jokaisen kuurosokean tulkkausmenetelmät ja tulkkausratkaisut ovat hyvin yksilöllisiä. Kuurosokeat keilailijat toivoivat ettei tulkkipari vaihtaisi tulkkia kesken sarjan, jotta tulkkaus on selkeämpää, kun sama tulkki tulkkaa yhden sarjan kerrallaan.

8 HAASTATTELUN YHTEENVETO

Kehittämistyössäni keskeisenä menetelmänä on toiminut henkilöhaastattelut ja keilakilpailujen havainnointi, sekä tulkkaustekniikoiden havainnointi seuraamalla tulkkausta ja itse kokeilemalla tulkkausratkaisuja. Samalla tein havaintoja kuurosokean liikkumisesta keilailun aikana.
Haastatteluun vastasi kaiken kaikkiaan viisi kuurosokeaa ja kolme tulkkia. Onnistuin saamaan otantaani sekä mies-, että naistulkkeja, sekä yhden kuuron tulkin. Laadullisesti otanta on niin laaja kuin toivoinkin ja oli mahdollista saada. Tulkkausratkaisuja on yhtä monta kuin on asiakasprofiilejakin.

Haastattelin jokaisen kuurosokean itse, ilman tulkkia. Näin sain mahdollisimman tarkat vastaukset suoraan kuurosokeilta, ilman mahdollisia ymmärrysvirheitä, tulkkausvirheitä tai poisjättöjä. Oli myöskin mukava saada suora kontakti kuurosokeisiin ilman välikäsiä. Kävin haastattelemassa kuurosokeita keilaajia Järvenpäässä keilakilpailuissa.

Kilpailujen aikana valokuvasin ja videoin ja olin kysynyt luvan suullisesti sekä kirjallisesti kuvissa esiintyviltä kuvien käyttöön. Videoita ja kuvia hyödynsin työssäni aineiston analysoinnissa, sekä lopullisen videon tuottamisessa.

8.1 Videon suunnitelma ja käsikirjoitus

Kuurosokealle tulkkaus keilailussa videomateriaali tuotetaan yhdessä kuurosokeiden keilaajien kanssa. Videomateriaali kuvataan keilahallissa aidon keilaustilanteen kaltaisissa olosuhteissa. Keilaustilanteet ovat kuitenkin käsikirjoitettuja, jotta on mahdollista vertailla eri asiakasryhmien kanssa tapahtuvaa tulkkausta erilaisissa keilaustilanteissa. Asiakasprofiilit ovat erilaisia ja keilaustilanteet ovat erilaisia.

Keilaustilanteita on viisi erilaista ja asiakasprofiileja on kolme erilaista. Jokaisen kuurosokean keilaajan kanssa tehdään samat viisi keilaustilannetta. Minä toimin kaikissa tilanteissa tulkin asemassa ja näytän tulkkausratkaisut näissä tilanteissa.

Ensimmäiselle asiakasprofiilille on ominaisinta jäljellä oleva kuulo ja jäljellä oleva näkö. Asiakas tarvitsee tulkkia liikkumisessa vieraassa keilahallissa, jossa paikat eivät ole tuttuja. Hän tarvitsee tulkkia kertomaan jäljelle jääneet keilat. Osa tilanteista on selkeitä ja kuurosokea näkee jäljelle jääneet keilat itse. Mikäli asiakas ei keiloja näe, hän kysyy tulkilta mitä keiloja jäi pystyyn. Etenkin peräkkäisiä keiloja on vaikea hahmottaa. Tämän asiakkaan kanssa kommunikaatiokeinona toimii selkeä puhe ja puheentoisto.

Toiselle asiakasprofiilille on ominaista heikentyvä näkö ja kuulo, jolloin puheen tueksi on otettu käyttöön taktiiliviittominen. Selkeä puhe on taktiiliviittomisen tukena ja taktiiliviittominen puheen tukena. Asiakas ei välttämättä kuule kaikkea puhuttua ja siksi taktiiliviittominen tukee puhetta. Toisaalta taas viittomakieli ja taktiilisti viittominen on osin vierasta, sillä se ei ole tällä asiakasryhmällä äidinkieli, joten puhe toimii taktiiliviittomisen tukena. Kommunikaatikeinona on tällöin taktiilisti viitottu puhe. Näkö on paljon heikompi kuin ensimmäisen asiakasprofiilin asiakkaalla, joten asiakas tarvitsee jokaiseen tilanteeseen tulkilta varmistuksen mitä keiloja jäi pystyyn. Tulkki käyttää lisäksi asiakkaan kanssa keholle hapteeraamista kuvailemaan pallon liikettä sekä jäljelle jääneiden keilojen määrää. Lisäksi tulkki opastaa asiakkaan aloituspisteille, josta asiakas ottaa itse askeleet heiton aloitukseen ja vauhdin pallolle. Asiakkaan kanssa sovitaan erikseen minkä pisteiden kohdalta hän haluaa heiton suorittaa. Lisäksi asiakas tarvitsee tulkkia kaikkialla keilahallissa liikkumiseen.

Kolmannelle asiakasprofiilille on ominaista syntymäkuurous ja näön voimakas heikentyminen. Näköä voi olla hiukan jäljellä tai henkilö voi olla täysin sokea. Kommunikaatiokeinona toimii taktiilisti viittomakieli. Asiakkaan äidinkieli on viittomakieli, joten taktiiliviittominen toteutetaan viittomakielen sanajärjestyksen mukaisesti. Viittominen on vahvasti kuvailevaa sekä käytössä on sormiaakkoset, joille on etukäteen sovittu merkitykset. Sormiaakkoset C, J, S, V, Y kuvastavat pallon liikehdintää radalla. Kirjainten merkitykset avattu aiemmassa kappaleessa (7.2.3.). Tulkki opastaa asiakkaan radan alkuun saakka. Tämän asiakasprofiilin kuurosokea ei ota vauhtiaskeleita ennen heittoa, vaan asiakas opastetaan radan

alkuun. Lisäksi asiakas tarvitsee tulkkia liikkumisessa muualla hallissa ja sen ulkopuolella.

Haastatteluaineiston ja keilailu havaintojen mukaan kaikissa tilanteissa etenkin kilpailutilanteissa on huomioitavaa, että kuurosokean on tehtävä heitto itsenäisesti, eikä tulkki saa koskea kuurosokeaan heiton aikana, tai se voidaan kilpailun aikana hylätä. Myöskin on huomioitavaa, ettei tulkki opasta asiakasta liian pitkälle, jotta tulkin vuoksi ei tule asiakkaalle yliastumista keilaradan aloitusviivan yli.

8.2 Videon toteutus ja julkaisu

Tulkkaustilanteet toteutin aidossa tulkkaustilanteessa kuurosokeiden asiakkaiden kanssa. Ennen videoiden kuvausta kävimme kunkin asiakkaan kanssa tarkoin läpi jokaiselle tavanomaiset tulkkausratkaisut eri tilanteissa.

Videolle kuvattavat keilailutilanteet suoritettiin, kuten aito keilailutilanne tulkin kanssa. Minä toimin videoinneissa kuurosokeiden asiakkaiden tulkkina. Sain mukaan kolme vapaaehtoista kuurosokeaa. Kuvasin jokaisen kuurosokean keilailutilanteet erikseen. Käytimme tulkkausmenetelmiä, joita osallistuneet kuurosokeat tavallisestikkin käyttävät. Kuurosokeat asiakkaat valittiin kolmen eri kuurosokean asiakasprofiilin mukaisesti. Kävin jokaisen videoiden kuvaukseen osallistuneen kuurosokean kanssa enne kuvausta läpi keilailu-tilanteet ja jokaisen keilailu-tilanteen kohdalla varmistan tulkkaus ratkaisun, jotta saimme kuvaukset mahdollisimman vähillä kuvausotoksilla. Osa tilanteista kuvattiin kahteen kertaan, jotta saimme kuvattua tilanteen useammasta suunnasta.

Seuraavaksi keilailu-tilanteet, jotka kuvattiin jokaisen kolmen eri asiakasprofiilin omaavan kuurosokean keilaajan kanssa. Joikaisen kanssa kuvattiin nämä 9 eri keilailutilannetta.

Keilailu-tilanteet:

1.Paikko: 0-9 keilaa kaatuu

2.Puoli kaato

3.Poliisi: 8+2, 3+9 tai 5+1

4.Missi= ohi: Paikko heitolla ei onnistuta paikkaamaan.

5.Tasku= Ihannekohta osumalle oikeakätisillä 1-3 keilojen väliin, vasenkätisillä 1-2 keilojen väliin.

6.Reikä: 7+4 + 6+10 (=Stereo: Keilojen 4+6 ja 7+10 muodostama reikä)

7.Kaato: Kaikki keilat kaatuvat

8.Tripla= Kolme peräkkäistä kaatoa.

9.Tupla= Kaksi peräkkäistä kaatoa.

Valmis video julkaistaan toukokuun 2022 aikana Suomen kuurosokeat ry:n nettisivuille.

9 OPINNÄYTETYÖN AINEISTO JA ANALYYSIT

Tulkilla on suuri rooli urheilulajien tulkkina. Tulkilla tulee olla riittävästi tietoa ja kokemuspohjaa eri urheilulajien tulkkauksista. Tällä hetkellä kuurosokealle tulkkauksesta keilailussa ei ole olemassa valmista materiaalia, joten kun tulkki menee tulkkaamaan keilausta, niin hänen on kysyttävä asiakkaalta tai muilta tulkeilta kuinka tulkkaus radalla tapahtuu. Ennakkomateriaalista on hyötyä tulkeille valmistautumisvaiheessa ja itse tulkkaustilanteessa.

9.1 Tulkkausratkaisujen havannointi

Kuten videossa on havaittavissa, tulkkausratkaisut ovat hyvin yksilöllisiä asiakkaan näön asteesta ja kuulon asteesta riippuen. Videossa asiakasprofiilin 1, asiakasprofiilin 2 ja asiakasprofiilin 3. Asiakasprofiili 1 on puheentoiston asiakas, joka tarvitsee tulkkia tukemaan hankalissa keilailu tilanteissa, kuten poliisi, sillä keilat jäävät piiloon toistensa taakse. Kaventunut näkökenttän ja näkö voimakkaasti heikentynyt. Asiakasprofiilin 2 kuurosokealla on käytössä puheentoisto sekä viitotun puheen mukainen taktiiliviittominen, pikaviestit, kuten ”kyllä”, sekä käytössä sosiaalishaptisen kommunikoinnin menetelmistä selkään piirtäminen. Asiakasprofiilin 3 asiakas on syntymäkuuro ja lähes täysin sokea. Käytössä taktiili viittomakieli, kuvaileva viittominen, sekä tukikaide.

9.2 Havannoinnin yhteenveto

Opinnäytetyön haastattelu aineiston pohjalta yhteenvetona kuurosokeat asiakkaat ovat tyytyväisiä tulkkaukseen laatuun tulkkien kanssa, jotka ovat toimineet heidän tulkkeinaan aikaisemminkin keilailussa, kun taas uusiin tulkkeihin kuurosokeat eivät ole tyytyväisiä, vaan uusia tulkkeja tarvitsee opettaa, joka kuluttaa paljon energiaa ja keskittymiskykyä etenkin jos kyseessä on keilakilpailut. Korona aikana maski koettu häiritseväksi, kun puhetta ei kuule kunnolla.

Opinnäytetyöni haastattelu aineiston pohjalta, sekä tiedon keruun yhteenvetona on merkittävää huomioida, että kuurosokeuden pohjalla on usein etenevä sairaus tai kuulon ja näkö usein heikentyvät ajan kuluessa. Tämän vuoksi tulkkina on tärkeä huomioida, että asiakkaan tulkkausmenetelmä muuttuu ajan myötä. On tärkeää, että kuurosokea asiakas oppii jo hyvissä ajoin vähitellen uudet kommunikaatiotavat näön ja kuulon heikentyessä mikäli totuttautuminen vähitellen on mahdollista.

Opinnäyetyön haastatteluaineiston, keilailun havannoinnin ja tulkkausratkaisujen tuottamisen pohjalta totean, että kuurosokeus on moniaistivamma, joka vaatii tulkilta laajaa monialaista osaamista sekä kuulon, että näön heikkenemisestä. Keilailu harrastuksen tulkkaaminen vaatii tulkilta laajaa perehtymistä keilailuun, sekä asiakkaan yksillölliseen tulkkausmenetelmään. Tulkkausmetelmät vaihtelevat kuurosokeiden asiakkaiden kanssa kuulon ja näön heikkenemisen myötä. Tulkkausmetelminä käytetään asiakaskohtaisesti puheentoistosta viittomakieleen, sekä kaventuneesta näkökentästä taktiilitulkkaukseen eri tulkkausmenetelmiä. Kuurosokeille on yhteistä se, että he tarvitsevat vieraassa tilassa tulkkia opastamaan liikkumisessa paikasta toiseen. Tulkki toimii silminä ja korvina radalla ollessa. Tulkki tulkkaa yksilölisesti keilailutilanteen pallon ottamisesta keilailutilanteen päättymiseen saakka. Tulkin tulee osata keilanumerointi ulkoa, jotta tulke tapahtuu mahdollisimman lyhyellä viiveellä. Kuurosokeat asiakkaat kertovat avoimesti yksilöllisistä tulkkausmenetelmistään, mutta eivät pidä mielekkäänä sitä jos keilakillpailuihin tulee uusi tulkki, sillä he kokevat sen stressaavaksi ja energiaa vieväksi.

10 POHDINTA

Yksi suurista haasteista haastatellessa kuurosokeita oli aiheen henkilökohtaisuus kuurosokeille. Terveys on hyvin herkkä aihe ja vaatii eettistä pohdintaa jatkuvasti. Käsittelen aihetta, joka käsittelee osittain henkilöiden toimintakykyä. Menen hyvin henkilökohtaiselle alueelle, kun kysyn; ”Kuinka paljon näet?”, ”Kuinka paljon kuulet?”, ”Voinko kysyä, mistä sokeutumisesi ja kuurosokeutumisesi johtuu?”, ”Oletko ollut syntymästä saakka kuuro, entä sokea?”. Olin niin henkilökohtaisella alueella, etten edes tiedä olisinko päässyt näin lähelle haastateltavia, jollei minulla olisi ollut jo aiemmin kontaktipintaa tähän yhteisöön. Osaksi heitin jopa uhkarohkeasti kysymyksiä, sillä toivoin saavani kaikkeen vastauksen. Oli myös tilanteita joissa haastateltavat eivät halunneet kertoa minkä vuoksi olivat esimerkiksi sokeutuneet.

Toinen iso haasteeni oli vanhan ja uuden tiedon rajaaminen. Minulla oli paljon tietoa jo ennemmin kuin aiheeseeni tartuin. Tämä tieto on kuitenkin sisäpiiritietoa ja hiljaista tietoa pienestä yhteisöstä ja vähemmistö kulttuurista, sekä mahdollisesti tulevista asiakkaistani. Tämän vuoksi on tärkeää, että tieto, jota käytän työssäni on luottamuksellisesti käsiteltyä. Tämän aiemman tiedon ja uuden tiedon erillään pitäminen on tuonut omat haasteensa. Tähän on kuitenkin auttanut selkeä havaintojen ja haastatteluiden kirjaaminen ja kirjausten hyödyntäminen työssäni.

Jatkotutkimusideoita työlleni on tullut esiin ainakin kolme. Ensimmäinen kehittämisidea aiheen tiimoilta olisi Kuurosokean keilaajan optimaalinen ravitsemus. Tämä aihe olisi sellainen, joka sopisi liikunta- ja terveysalan ammattilaisille. Tämä olisi myös aihe jonka voisi tulkkausalan ja liikunta- ja terveysalan ammattilaiset tehdä yhteistyönä.

Toinen mahdollinen jatkokehittämisidea voisi olla kuurosokean henkilökohtaisen profiilin luonti tulkkausratkaisuista youtubevideolle piilotettuna linkkin.

Youtubelinkki voisi olla joko asiakkaan omassa tallessa tai tätä voisi hyödyntää ja tehdä kelan kanssa yhteistyötä, jolloin kelan kuurosokean asiakkaan profiiliin voitaisiin luoda linkkiä varten paikka nykyiseen asiakasprofiiliin nykyaikaiseen tapaan.

Kolmas jatkokehittämisidea liittyy edelliseen kehittämisideaan, eli youtubelinkin luonnin opetusvideo viittomakielellä. Lisäksi tiivistelmän luonti siitä mitä asiakasprofiilin tulisi sisältää, jotta video on selkeä ja siitä välittyy kaikki asiakkaan tulkkauksessa tarvitsemat kommunikointikeinot ja tulkkausratkaisut.

11 LÄHTEET

Ala-Nikkola V. & Bisi P. Opinnäytetyö. Tuliko missi vai saitko taskuun. Keilailuviittomiston keruutyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2014.

Finlex. Lainsäädäntö. Säädökset alkuperäisinä. 2015. 390/2015. Saatavilla 6.4.2022 osoitteesta https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390.

Kela. Kela.fi. Henkilöasiakkaat. Vammaisten tulkkauspalvelu. Tutustu tulkkauspalveluun. Saatavilla 12.4.2022 osoitteesta https://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelu-tutustu-tulkkauspalveluun.

Kela. Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelu. Palvelukuvaus. Saatavilla 19.4.2022 osoitteesta https://www.kela.fi/documents/10180/0/Vammaisten-tulkkauspalvelu-palvelukuvaus.pdf/.

Kervinen A. Opinnäytetyö. Konstit on monet. Tulkkauksen käytännöt kuurosokeiden liikunta- ja urheilutilanteissa. Saatavilla 21.3.2022. https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201805076793.

Kieliasiantuntijat. Kieliasiantuntijat.fi. Työelämä. Asioimistulkin ammattisäännöstö. Saatavilla 24.4.2022 osoitteesta https://kieliasiantuntijat.fi/fi/kieliasiantuntija-tyossa/ammattisaannosto-ja-lainsaadanto/asioimistulkin-ammattisaannosto/.

Kouvolan keilailuliitto. kouvolakl.fi. Keilailusanasto. Saatavilla 12.4.2022 osoitteesta https://www.kouvolakl.fi/useruploads/files/keilailusanasto.pdf.

Kuuloliitto. Kuuloliitto ry. Kuulo. Kuulovammat. Saatavilla 24.4.2022 osoitteesta https://www.kuuloliitto.fi/kuulovammat/.

Lahtinen, R. Haptiisit ja Hapteemit. Suomen Kuurosokeat ry.

Näkövammaisten liitto. Nkl.fi. Näkeminen ja näkövammaisuus. Näkövammaisuus. Saatavilla 24.4.2022 osoitteesta https://www.nkl.fi/fi/nakovammaisuus.

Näkövammaisten liitto. Näkeminen ja näkövammaisuus. Näkövammaisuus. Näkövammaisurheilijoiden luokitus. Saatavilla 22.3.2022 osoitteesta https://www.nkl.fi/fi/nakovammaisurheilijoiden-luokitus.

Revonsuo, A., Lang, H. & Aaltonen, O. 1996. Mieli ja aivot, kognitiivinen neurotiede. Turun yliopisto. Turku: Painosalama Oy.

Suomen keilailuliitto. Harrastajalle. Parakeilailu. Saatavilla 6.12.2021 osoitteesta https://www.keilailu.fi/harrastajalle/parakeilailu/.

Suomen kuulotuki. Suomen kuulotuki.fi. Artikkelit. Mikä on induktiosilmukka? Saatavilla 24.4.2022 osoitteesta http://suomenkuulotuki.fi/mika-on-induktiosilmukka/.

Suomen Kuurosokeat ry. Kurosokeat.fi. Kuurosokeus. Saatavilla 12.4.2022 osoitteesta: https://kuurosokeat.fi/kuurosokeus/kuurosokeuden-ryhmat-ja-aiheuttajat/.

Suomen Kuurosokeat ry. Pohjoismainen kuurosokeuden määritelmä. Suomen Kuurosokeat ry. Helsinki.

Suomen paralympiakomitea ry. Urheilu. Lajit. Keilailu. Saatavilla 20.3.2022 osoitteesta https://www.paralympia.fi/urheilu/lajit/keilailu.

Terveurheilija. Saatavilla 18.03.2022 osoitteesta https://terveurheilija.fi/urheilijan-ravitsemus/.

Terveyskirjasto. Sairaudet ja hoito. Harvinaiset sairaudet. Usherin oireyhtymä (Orphanet). Saatavilla 12.4.2022 osoitteesta: https://www.terveyskirjasto.fi/orp01931.

Tieteen termipankki. Taktiilitulkkaus. Saatavilla 19.3.2022 osoitteesta https://tieteentermipankki.fi/wiki/Käännöstiede:taktiilitulkkaus.

YouTube. BowlerX.com. Saatavilla 12.4.2021 osoitteesta https://www.youtube.com/watch?v=AtC_tfNdhqU.

LIITTEET

LIITE 1 Haastattelukysymyspohja.

KUUROSOKEAN KOKEMUKSET TULKIN KÄYTÖSTÄ KEILAUKSESSA
-HAASTATTELUKYSYMYKSET

Nimi:

Huom. (Nimi ei näy lopullisessa opinnäytetyössäni)

1) SUKUPUOLI

a) Nainen
b) Mies
c) Muu

2) IKÄ

a) 20-30
b) 30-40
c) 40-50
d) 50-60
e) 60-70
f) 70-80
g) 80->

3) NÄÖN LAAJUUS/ASTE

Kerro omin sanoin (esim.kaventunut näkökenttä, ym.):

4) KUULON ASTE

Kerro omin sanoin: (Kuuro, heikentynyt kuulo, kuulolaite, kuuloimplantti)

5) **TULKKAUS MENETELMÄT** (Yleisesti esim.Taktiilitulkkaus, puheentoisto ym.)

Kerro omin sanoin: _____

_____

_____

_____

_____

_____

6) **TULKKAUS MENETELMÄT KEILAUKSESSA:** (Selkään piirtäminen, puheentoisto, taktiilitulkkaus)

Kerro omin sanoin: _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

7) Miten tulkkausta voitaisiin mielestäsi parantaa?

8) Oletko yleisesti ollut tyytyväinen tulkkauksen laatuun keilauksessa?

9) Laita rasti ruutuun JOS vastaat KYLLÄ: (Jos vastaan EI, älä laita rastia ruutuun)

☐ Minusta saa ottaa kuvia keilauksen aikana.

☐ Kuvia saa käyttää osana opinnäytetyötä.

10)Laita rastiruutuun jos kiellät kuvien käytön opinnäytetyössä:

☐ Kuvia joissa esiinnyn EI saa julkaista opinnäytetyössä.

Kiitos vastauksestasi! :)

Vastaukset tulevat ainoastaan minun käyttööni opinnäytetyötä varten. Vastauksia hyödynnän tuottaessani materiaalin kuurosokealle tulkkauksesta keilauksessa. Opinnäytetyöni valmistumisajankohta on keväällä 2022.

Sini-Tuuli Hautalahti
p.040 351 9494
sinituuli.hautalahti@gmail.com

LIITE 2 Tuotos video: Tulkkausratkaisut keilailussa.

Tulkkausratkaisut keilailussa lopullinen tuotos video julkaistaan Suomen Kuurosokeat ry:n nettisivuilla toukokuun 2022 aikana.